

LIBER Q VARTVS.

De Diffinitione; & Distinctione proportionis. Caput Primum.

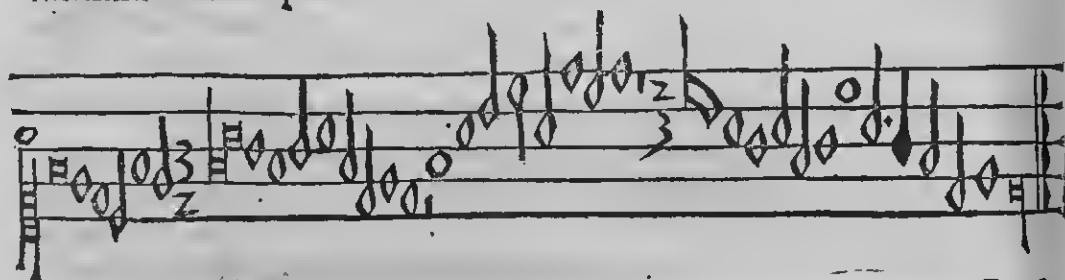
p

Proportio apud Euclidem est duarum quantarum
sint eiusdem generis quantarum certa alterius ad
alteram habitudo. Verum alia rationalis: alia irra-
tionalis. Proportio rationalis est duarum comen-
surabilium quantarum in discreto uel in continuo
ad se inuicem comparatio. In discreto quidem ut
sex ad quatuor ac reliqua numerorum relationes
quorum aliqua datur communis mensura utrumque eo-
rum precise conducent: namque binarius ter ductus
senarium numerat: bis uero quaternarium: hinc ipsorum dicitur communis me-
sura. In continuo uero ut linea tripedalis ad lineam bipedalem quatum se-
mipedalis aliquotiens sumpta ambas mensurans dicitur mensura communis.
Atque in ponderibus quantitas nouem unctiarum ad sex unctiarum quantita-
tem quarum pondus trium unctiarum noscitur mensura communis. Huiusmo-
di quantitates in principio decimi Euclides ipse communicantes uocat. Irra-
tionalis proportio est duarum quantarum incomensurabilium inuicem re-
latio: ut diameter quadrati ad costam eiusdem quorum nulla reperitur mensu-
ra communis ambas ipsas quantitates precise mensurans: quod in septima pro-
portionis decimi Euclidis expositione Campanus & Albertus in suis propor-
tionibus notissime comprobant. has autem incomensurabiles quantitates Eu-
clides surdas uocat. Verum irrationalis huiusmodi proportio ab Arythmeti-
ca consideratione disiungitur cum omnium numerorum (quod mathematici
consentiunt) unitas saltem sit mensura communis. Nos autem irrationalitatem
quandam harmonice considerantes: & eas quae consona interualla in chordo
tono illaesa non mentiuntur in secundo tertii theoricarum irrationalium proposuimus
(non incongrue quidem) namque ipsarum dimensionum nulla dignoscitur men-
surarum communis integritas: ut in harmonici instrumenti descriptione probabimus.
Cum igitur Arythmetica proportio in numeris constet: Geometrica in conti-
nuis: Stereometrica in libratione ponderum: quae & a nonnullis geometricarum
ascribitur: Musica proportio (earum particeps) mutua consideratione praecedat.
Ducibus namque numeris in chorda sonora quae continua est sonos disponit ut
in quinto theoricarum proposuimus: latiusque in eo opere dicemus quod harmoni-
co instrumento secundum diuersa genera descripturi sumus. Rursus numero-
rum opera (quod praesentis loci est) sonos complectitur secundum temporis
successionem. Inde duplicem proponimus musicae proportionis effectum: pri-
mum in sonorum dispositione per consona interualla (quod theorici est) alterum
in ipsorum temporali quantitate sonorum per notularum numeros: qui actiuae seu praec-
ticae ascribitur considerationi. in quocumque igitur genere sermo noster rationali innotabi-

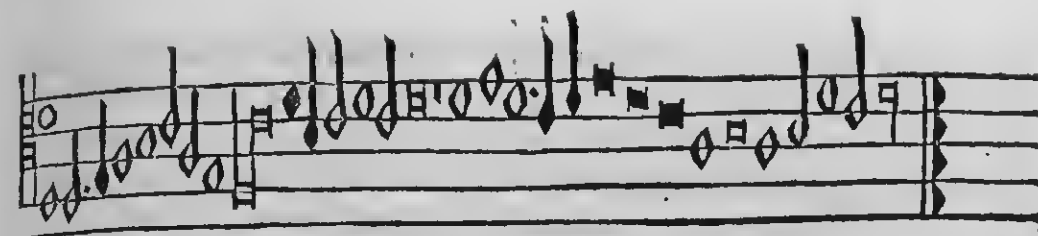
Albertus
Io. Marlianus
Plato
Philosophi
Aristoteles

Quid sit pro-
portio in no-
tulis.

tur proportione quoniam in uniuscuiusque proportionis terminis aliqua (salte-
unitas) consistit mensura communis. Consideratur plerumque proportio & in po-
tentiis ut Albertus & Ioannes Marlianus in suis proportionibus comprobant;
plerumque etiam in locis & temporibus ut Plato in Timæo & omnis Philoso-
phorum schola consentiunt in quantum scilicet aliquid maius est altero uel ei
æquale: quod proprium quantitatis est ut testatur Aristoteles in predicamentis.
Quare primo proportionem quantitati discretæ & continuæ: inde sonis: lo-
cis: temporibus: ponderibus ac potentiis inesse necessum est. Est & proportio
æqualitatis duarum quantitatum æqualium inuicem respectus ut duorum ad
duo: & lineæ bipedalis ad lineam bipedalem. Inæqualitatis autem propor-
tio est duarum inæqualium quantitatum ad inuicem relatio ut quatuor ad tria:
& lineæ tripedalis ad bipedalem. Harum autem inæqualium proportionum
alia maioris inæqualitatis dicitur quum. s. maior quantitas minori coæquatur
per relationem. Ut quatuor ad tria. Alia minoris inæqualitatis quum minor
quantitas maiori coæquatur in relatione: ut tria ad quatuor. Erit igitur in can-
tlenis inæqualitatis proportio æquiualens maioris consimilium notularum
numeri cum minore: uel minoris cum maiore in diuisione & pronuntiatione
mensuratio ut hic patet.

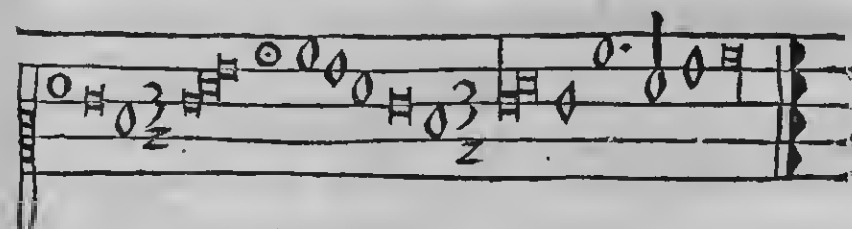

Constat

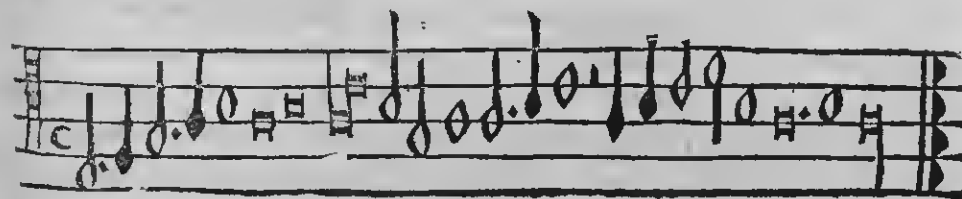

TENOR

Constat enim ex superiore proportionis diffinitione (ut & in dispositiōi concen-
tu percipitur) figuras seu notulas omnes sibi consimilibus nomine & quanti-
tate in quacunque proportione comparari: puta semibreues minoris prolationis
semibreibus minoris prolationis: ac breues temporis perfecti breuibz tem-
poris perfecti. Quod si secus disposita fuerit proportio ut (exempli gratia)
sesquialtera in acutiore concentus parte tres breues temporis perfecti conu-
merans duabus breuibz temporis imperfecti in tenore dispositis absurdam
senties sesquialteram huiusmodi considerationem cum tres ipse breues tempo-
ris perfecti duabus breuibz temporis imperfecti in quantitate dissentiant:
namque si earum partes quæ inuicem in quantitate conueniunt proportionabili-
ter conspexeris uidelicet nouem semibreues minoris prolationis quatuor se-
mibreibus eiusdem minoris prolationis: non utique sesquialteram quæ propriis
numcris signata est: sed duplam sesquiquartam proportionem inuenies: atque id
idem proueniet cum tres maioris prolationis semibreues duabus minoris pro-
lationis semibreibus secundum sesquialteram ipsam duxeris coæquandas:
quod præsens probat concentus.

CANTVS

TENOR

Debet autem omnis proportio in numerabili notularum dispositione propriis numerorum characteribus describi: quo dubium ac dilatio discretionis absi-
stat. namque si unico numeri caractere proportionem signaueris: puta ternario
sesquialteram (quod aliorum pace dixerim) ternarius ipse non modo ad bina-
rium ad quem sesquialteram monstrat: sed & ad unitatem in tripla: & ad qua-
ternarium in subsequencia: atque ad reliquos singulos pro instituentis arbitrio
eodem modo posset comparari. Sic igitur describendi sunt proportionum ter-
mini inter notulas: ut numerus alteratus superponatur recto ac precedenti ter-
mino hoc modo. iii . siue clarius dixerò numerus reducibilium notularum su-
perscribatur numero proxime. z . precedentis numerositatis ad quem reduci-
tur. atque ita clara & notissima erit disposita in cantilenis proportio: quæ ueluti
quum præcedentem temporis uel prolationis numerositatem respexerit: na-
turalem consequetur numerorum proportionabiliū considerationē: ita quoque
si (uerbi gratia) inter notulas concentus acutioris ascripta sit ad alteriusque par-
tis (puta tenoris) notularum numerositatem deducta: eandem pariter natura-
lem numerorum dispositionem imitatione conspiciet. Secus autem quum te-
nor & concentus dispari fuerint quantitate dispositi. In reliquis quoque cantile-
næ partibus ad se inuicem conducendis idem considerande proportionis mo-
dus eueniat necesse est.

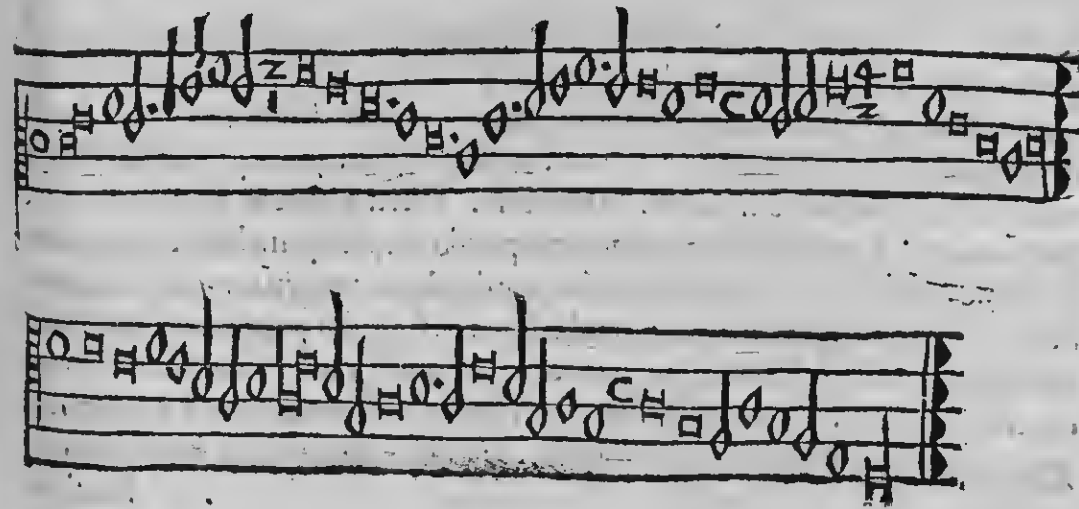
De Quinq; generibus proportionum maioris & minoris inæqualitatis.
Caput Secundum.

Maioris inæqualitatis proportio quinque modis præcedit: aut enim maior
numerus minorem pluries comprehendit præcise & runc. multiplex
dicitur ut. vi . ad. ii . & iiii . ad. i . & v . ad. i . Aut maior comprehendit mi-
norem semel & insuper ipsius minoris unam aliquotam partē & dicitur Epi-
morpha seu Superparticularis ut. iii . ad. ii . & iiii . ad. iii . & v . ad. iiii . Aut maior con-
tinet minorem semel & insuper unam ipsius minoris partem aliquantam ex
pluribus aliquotis ductam & dicitur superpartiens ut. v . ad. iii . & vii . ad. iiii . &
 viii . ad. v . & ii . ad. vi . Aut maior numerus continet pluries minorem cum ali-
quota ipsius parte & dicitur multiplexsuperparticularis. ut. v . ad. ii . & vii . ad.
 iii . & viii . ad. iiii . Aut maior habet in se minorem pluries & unam partem non
aliquotam pluribus tamen aliquotis factam & dicitur multiplexsuperpartiens
ut. viii . ad. iii . & xi . ad. iiii . & xiiii . ad. v . & xi . ad. iii . Sunt enim quinque huiusmodi
considerationes generalia proportionum nomina quibus infinitæ species con-
ueniunt ut ex tertio Theoricæ constat & in sequentibus singulatim aperiemus.
Harum autem maioris inæqualitatis proportionum effectus notulas quibus preponū-
tur in

63
tur in cantilenis minuunt secundum ipsius proportionis naturam: Idcirco quæ
maior notularum numerus coæquatur minori. Sunt & minoris inæqualita-
tis proportionum quinque genera prædictis opposita iisdem quoque uocalibus
cum præpositioe subnuncupata: ut Submultiplex: Subsuperparticulare: Sub-
superpartiens: Submultiplexsuperparticulare. Submultiplexsuperpartiens:
Horum autem & species sunt infinite quarum denominationibus non incon-
gruit præpositio sub: ut in sequentibus declarabitur. Earum. n. proprietas no-
tulas quibus præponuntur adaugent secundum uniuscuiusque naturam & esse
etiam: quoniam igitur minoris huiusmodi inæqualitatis genera maioris inæqua-
litatis generibus opponuntur: eandem sapiunt naturam in contrariam. s. consi-
derationem: namque contrariorum eadem est disciplina: Submultiplex enim oppo-
nitur multiplici. Subsuperparticulare superparticulari & reliqua eodem mo-
do. Notanter dicimus submultiplex opponi multiplici: quia quod unum effi-
cit: opposito succedente destruitur ut his dispositionibus comprobatur. izi .
 ccxxxii . cccliii . cccli . ccclxxxiii . sunt enim extremi termini inuicem æquales.

De Genere multiplici & eius speciebus Caput Tertium.

Multiplex genus est quum maior numerus comparatus & superposi-
tus minores comprehendit ipsum intra se pluries precise: ut bis uel
ter uel quater & deinceps: quæ si bis maior continet minorem dicitur p-
portio dupla ut. ii . ad. i . & iiii . ad. ii . & vi . ad. iii . hæc enim prima species est mul-
tiplicis generis: in qua maior notularum numerus æquiualeat minori: ita ut una
quæque notula maioris dimidia sui quantitate minuatur: figurat. n. in cantibus
hoc modo. z . 4 . 6 . quod præsentis concentus descriptione notatur. j. z. j.

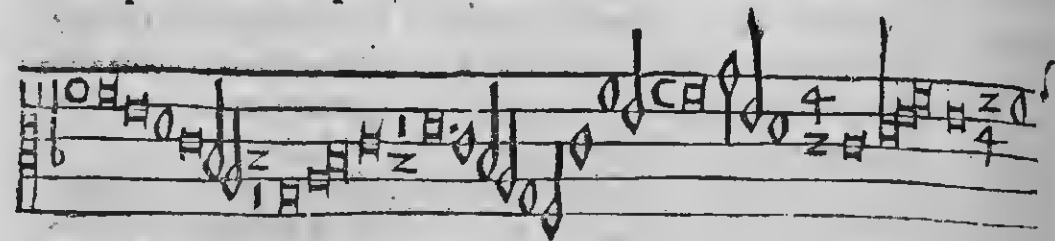

CANTVS

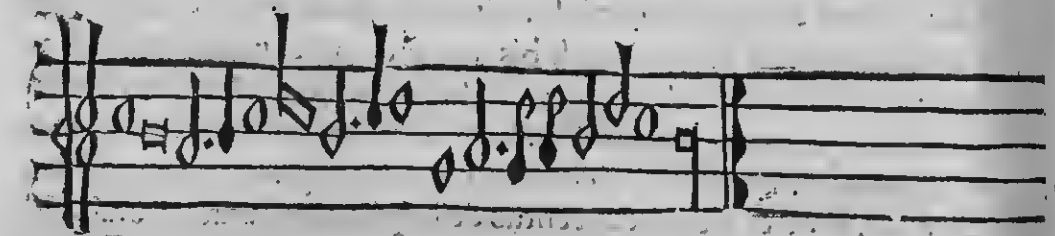
TENOR

Quod si subdupla proportio duplæ ipsi contraria eam fuerit inter notulas im-
mediate subsequuta: nullo temporis signo inrerposito quod natura lem eius
potentiam impediatur: ipsa statim dupla destruetur & sequentes notulæ secun-
dum priorem (ante. s. duplæ descriptionem) computabuntur numerositate
propter extremorum in ipsis proportionibus oppositis dispositam æqualitatē
ut hoc probatur exemplo.

CANTVS

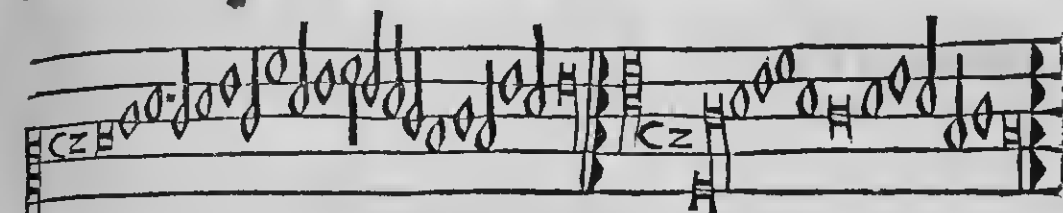

TENOR

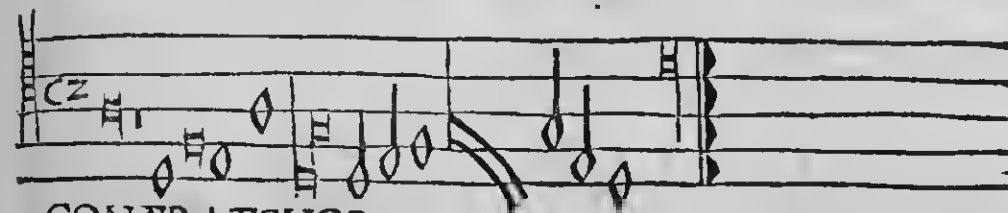
Destruitur item omnis proportio quum post proportionatas notulas fuerit si-
gnum temporis perfecti uel imperfecti dispositum. Solent & nonnulli du-
plam ipsam proportionem sola binarii numeri ziphra describere: quod ratione
de selqualtera in primo capite dicta erroneum uidetur: cum proportio sit duo-
rum numerorum ad se inuicem cōsideratio. Plerūq; autem per canonem &
sine numeris denotatur in cantibus proportio dupla: puta hac descriptione
diminuitur in duplo ac reliquæ pariter multiplices congrua canonis annota-
tione. Quandoq; autem per æqualia signa in singulis partibus cantilenæ di-
spolita inæqualis describitur proportio: ut exempli gratia: si notauero omnes
cantilenæ partes uidelicet Concentum Tenorē & Contratenorē uno eodēq;
pportionis signo: puta sub semicirculo qui imperfecti tps ac binariæ sem-
breuium

uium connumerationis signum est: solo binarii numeri caractere pro dupla
proportionem disposito: ut hoc concentu percipitur.

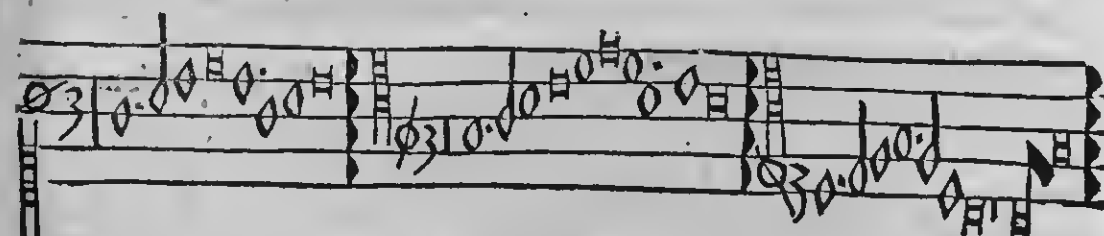
CANTVS

TENOR

CONTRATENOR

Sic enim sumenda est huiusmodi concentus consideratio: ut notulæ acutio-
ris ad tenoris uel contratenoris notulas uel econuerso: secundum æqualitatis
proportionem consimili signo hincinde descriptam minime conducantur: ue-
rum potius cuiuscunq; parris notulas in duplo uelociiores cōsimilibus imper-
fecti temporis signo præsumptionis: tanquā præcedentibus in propor-
tione cen-
seo computandas: quod & Olreghem in cantilena Lautredantan disposuit
hoc modo: Olreghem

CANTVS

TENOR

CONTRATENOR

Nec tamen solius numeri dispositionem in proportionis demonstratione non
ægrefero: nāq; præactum est proportionem minus quam in duobus terminis
non posse constitui.

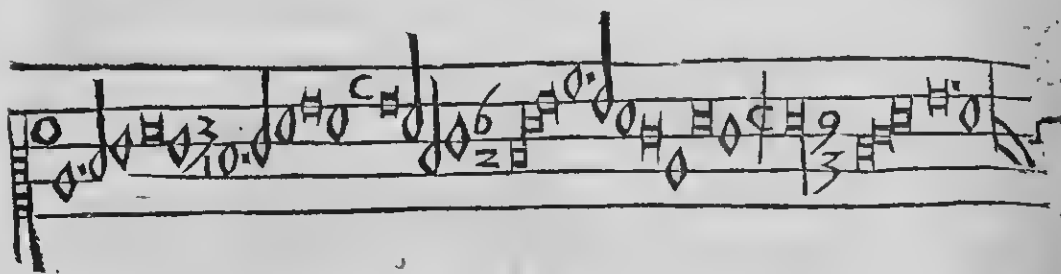
De Proportionem tripla.

Tripla. pportio scda multiplicis generis spēs fit: quū maior seqntiū notularū
numerus cōparatus & suppositus minori pcedētiū refert & coæquat ipsi mi-
noti cōprehēdēs ipsum ter in se præcise ut. iiii. ad. i. &. vi. ad. z. & viiii. ad. iiii. &
F

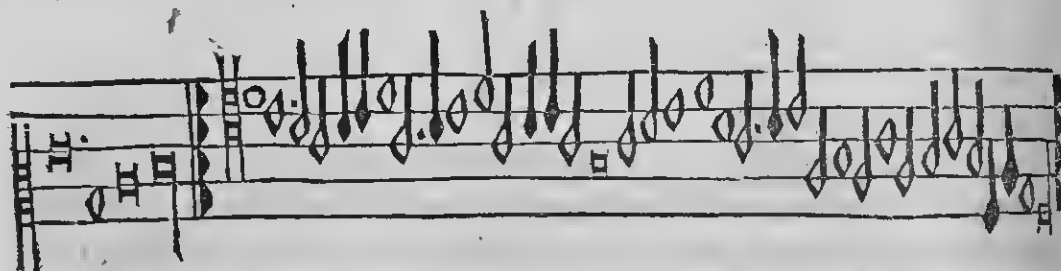
deinceps. In hac proportione tres notulae aequivalent uni sibiipsis nomine & quantitate consimili, ita ut unaquaeque ipsarum trium diminuat de duabus tertiis partibus propriae quantitatibus. Figuratur autem in cantilenis hoc modo

1 2 3

CANTVS

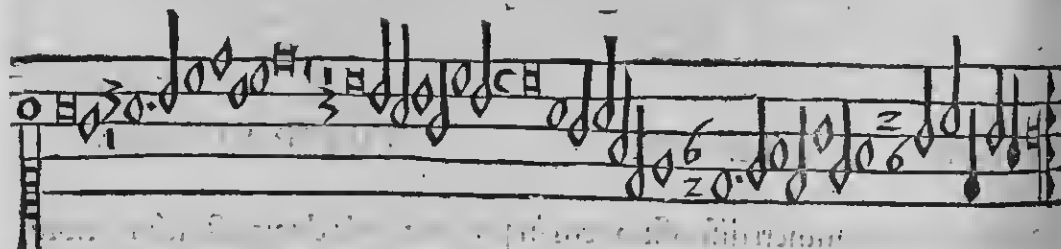
TENOR

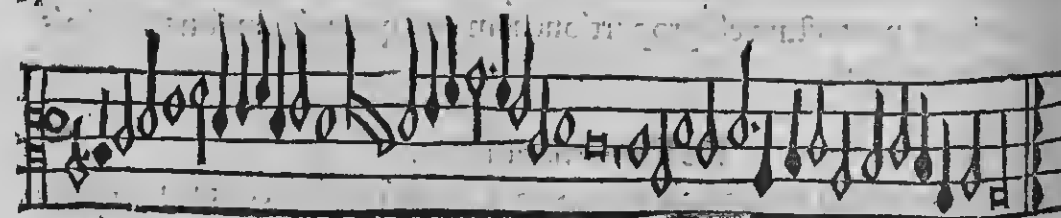
Quod si in figuris seu notulis post triplam proportionem disposita fuerit sub tripla quae ei contraria est: tripla ipsa mox destruetur: & notulae sequentes ipsam subtriplam ad priorem notularum quae scilicet ante triplam fuerat reducuntur considerationem. Id quoque ex singulis oppositis producit: quum sese inuicem immediate subsequuntur: namque extremorum semper aequalitas pernotatur: ut hoc disponitur concentu.

De Proportione qua

CANTVS

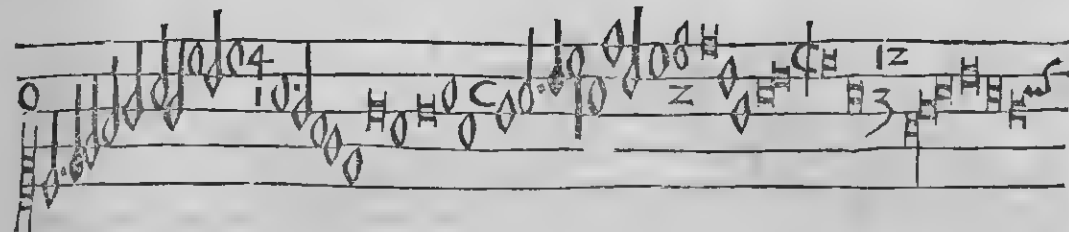
TENOR

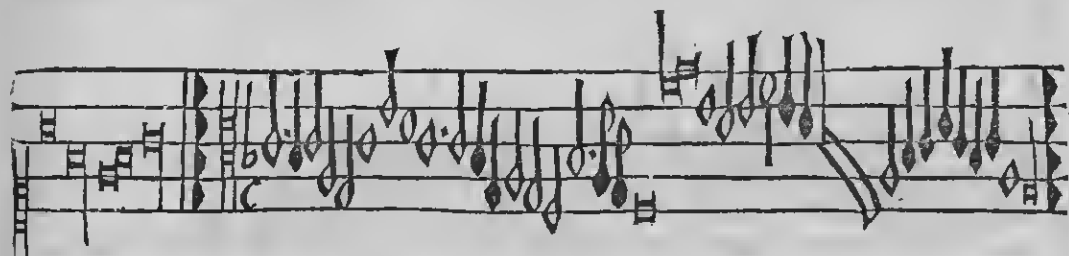
De Proportione qua

De Proportione Quadrupla.

Quadrupla proportio tertia multiplicitatis generis species fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem praecedentium numerum relatus coaequatur ipsi minori: continens ipsum quater praecise ut.iii.ad.i.&viii.ad.ii.&xii.ad.iii. In hac enim proportione quatuor notulae uni & nomine & quantitate sibiipsis consimili computantur & aequivalent: ita ut singula quaeque ipsarum quatuor minuat de tribus quartis partibus sui quantitativae ualoris. Et describitur inter notulas hoc modo.iii.viii.xii. ut hac concentus dispositione notatur.

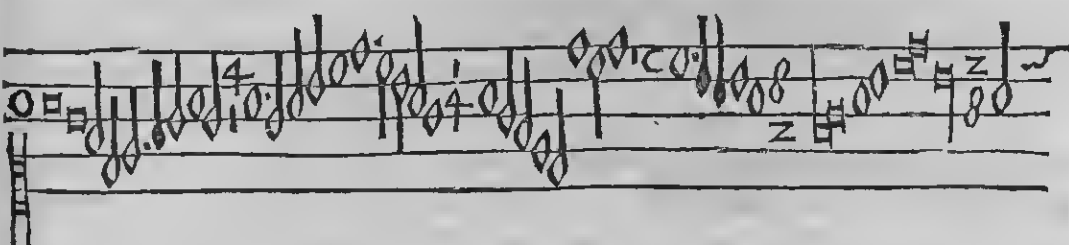

CANTVS

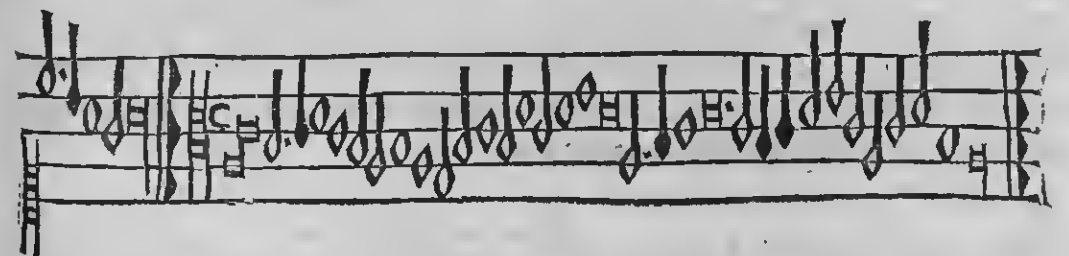

TENOR

Disposita autem immediate in notulis subquadrupla quae quadruplae contrarium operetur effectum mox quadrupla ipsa obruet: ut hoc constat exemplo.

CANTVS

TENOR

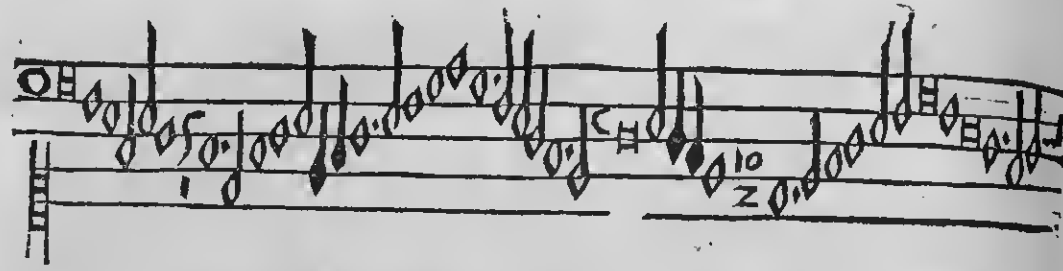
F ii

De Proportione quintupla.

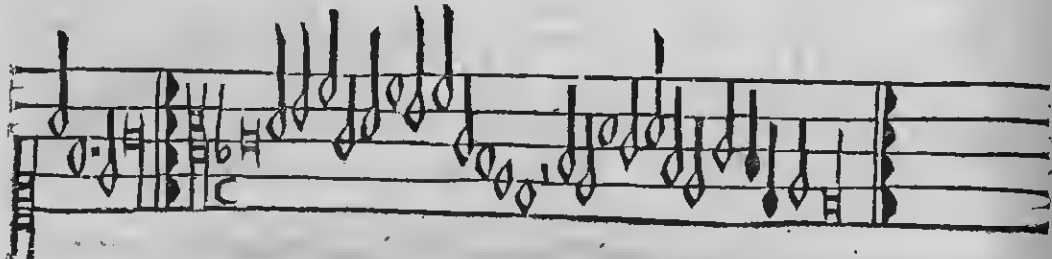
Quintupla proportio quæ quarta multiplicis generis est species fit quum maior sequentium notularum numerus minorem præcedentium in se comprehendit quinquies præcise ipsi minori æquivalens in potentia: ut .v. ad .i. & .x. ad .ii. & .xv. ad .iii. In hac proportione quinq; notulæ æquivalent in pronunciatione ac temporis mensura uni sibi ipsis & nomine & quantitate: consimili: ita ut unaquæq; ipsarum quinq; minuatur de quatuor quintis partibus propriæ potentia: atq; describitur in notulis hoc modo .v. x. xv. ut hic patet.

1 2 3

CANTVS

TENOR

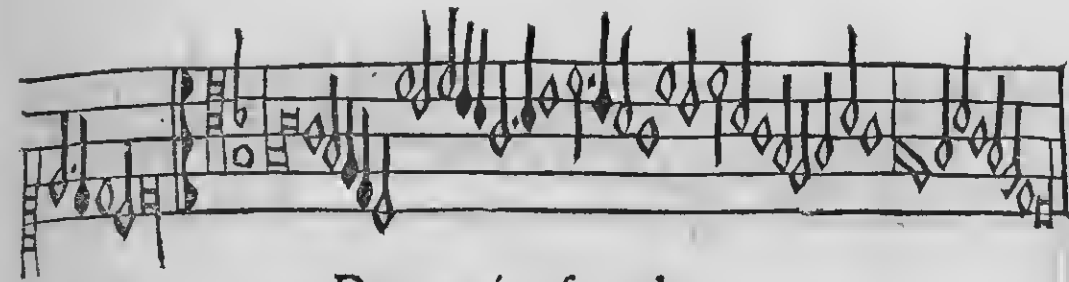
Nota

Erit quoq; & in cæteris proportionibus maioris inæqualitatis cuiuscunq; generis generaliter admittendum unāquāq; notulam maioris numeri de tot propriæ numerositatis particulis esse minuendam: quot fuerint unitates in ambo rum terminorum differentia dispositæ: ut exempli gratia: quoniam quinarus numerus ad unitatem proportionem quintuplam perficit: propria uniuscuiusq; unitatis in quinario comprehensæ numerositas erit ipsa quinararia ita ut unaquæq; earum in quinq; diminutas partiunculas distinguatur: At cum quinarus ad unitatem differentia efficiat quaternarius singulæquæq; unitates quinarus de quatuor quintis partibus propriæ quantitatæ æqualiter minuuntur. Estq; consimilis in cæteris adhibenda consideratio. Disposita autem in notulis per immediatā consequentiam subquintupla subsequentes notulæ ad priorem remeabunt dispositionem ut hic patet.

CANTVS

De Proportione sex

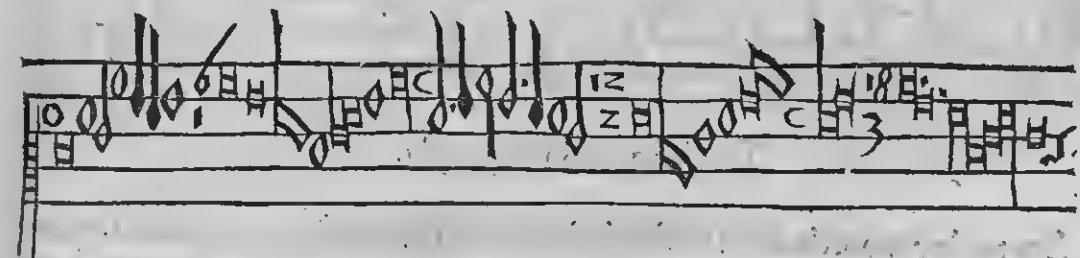

TENOR

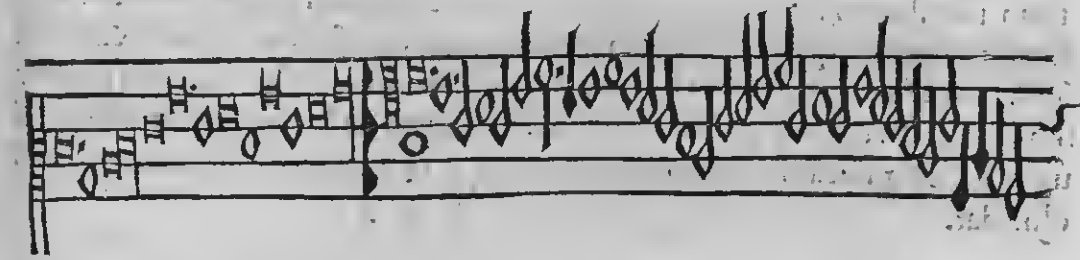
De proportione sextupla.

Sextupla proportio quinta multiplicis generis species fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus: eum in se comprehendit sexies præcise: & æquivaleret ei in quantitate & temporis mensura ut .vi. ad .i. & .xii. ad .ii. & .xviii. ad .iii. Sex enim notulæ secundum hanc dispositionem uni sibi consimili æquivalent & coquantur: ita ut singulæquæq; ipsarum sex diminuantur de quinq; sextis partibus sui quantitatiui ualoris: Describitur enim in notulis hoc modo 6 12 18 quod hoc monstratur exēplo.

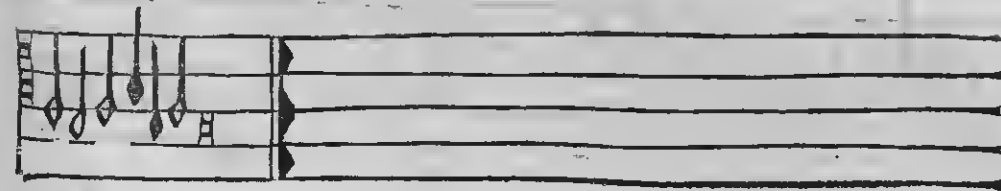
1 2 3

CANTVS

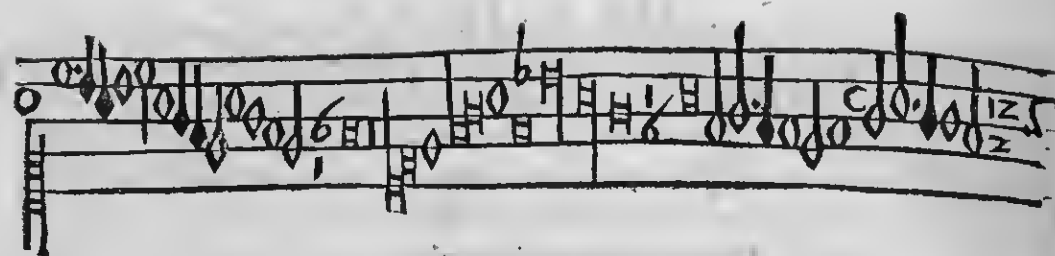
TENOR

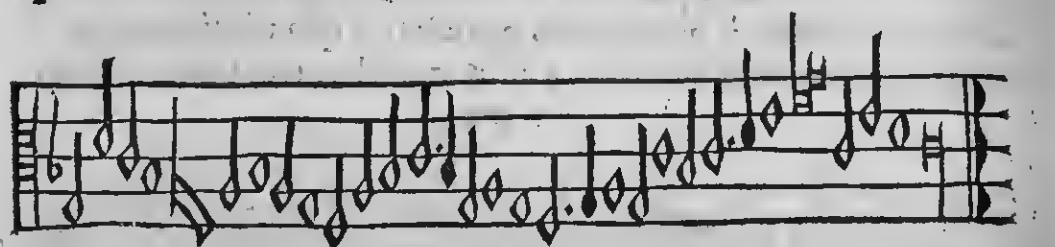
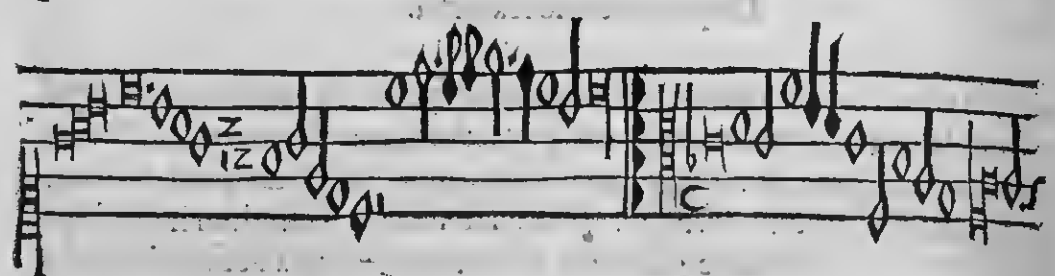
Si autem subsextupla proportio post sextuplam fuerit immediate disposita tunc sextupla dirimetur: ut hoc constat concentu.

F iii

CANTVS

TENOR

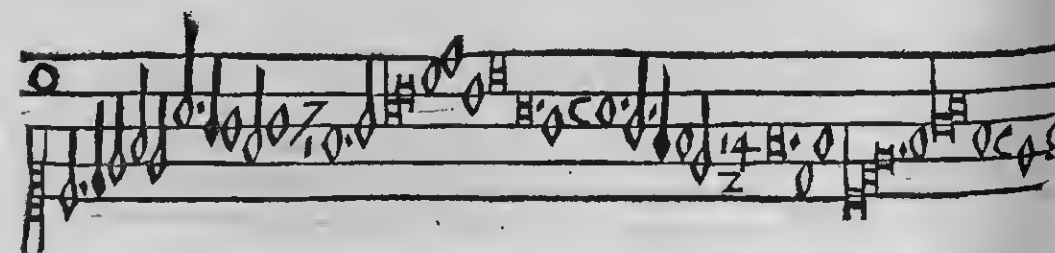

De Proportione septupla.

Septupla proportio sexra multiplicis generis species fit quum maior sequen-
tium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus continet eum
septies præcise: æquiualens ipsi in quantitate & mensura ut. vii. ad. i. & xiii. ad
ii. & xxi. ad. iii. Septem enim notulæ hoc modo commensurantur unæ sibi con-
simili ita ut unaquæq; ipsarum septem diminuatur de sex septenis partibus sui
ualoris. Et figuratur in cantibus hoc modo 7 14 21. quod præsens concentus
elucidat.

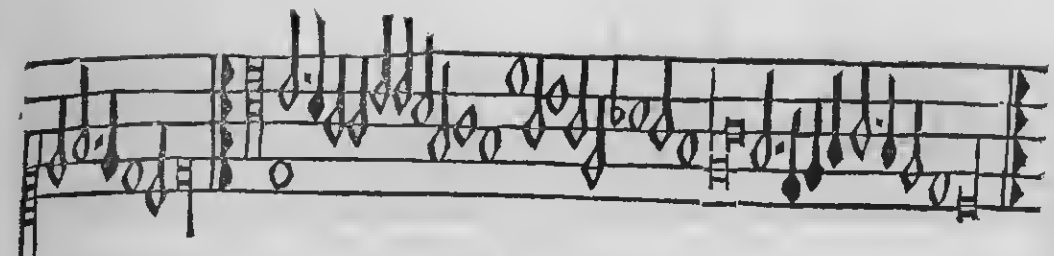
i 2 3

CANTVS

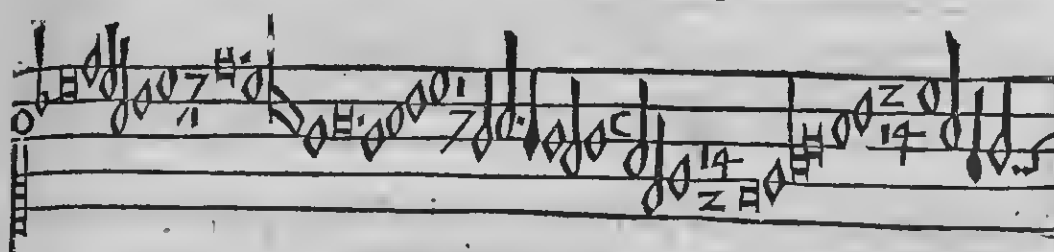
Quod si post

TENOR

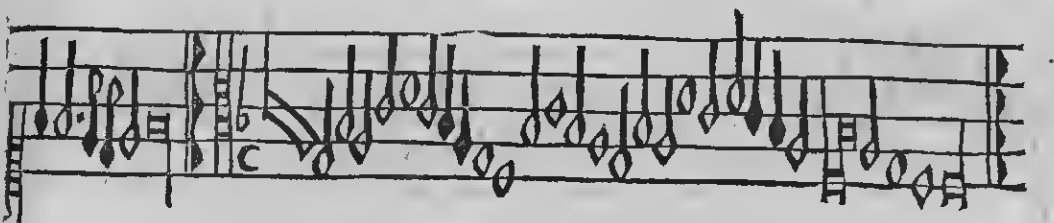

Quod si post septuplam fuerit immediate apposita subseptupla quæ ipsi op-
posita est: tunc septupla ipsa destruetur ut hoc percipitur concentu.

CANTVS

TENOR

De Proportione octupla.

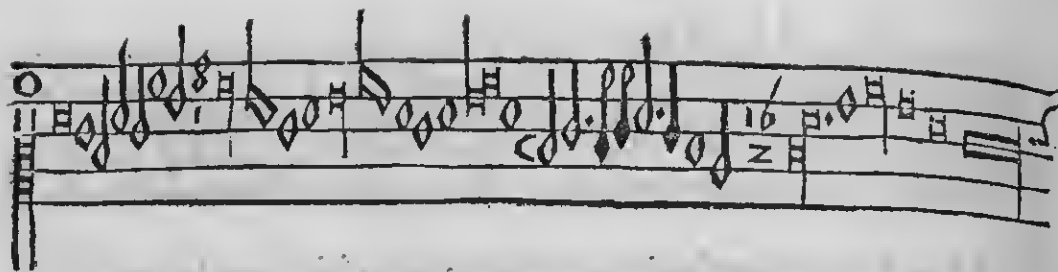
Octupla proportio quæ multiplicis generis septima species est in ordine: fit
quum maior subsequen-
tium notularum numerus ad minorem præcedentium
notularum numerum relatus comprehendit ipsum octies in se præcise æqui-
ualens ei in potentia: ut. viii. ad. i. & xvi. ad. ii. & xxiiii. ad. iii. Hæc enim propor-
tio octo notulas unæ sibi ipsi consimili æquifacit: ita ut unaquæq; ipsarum octo
minuatur de septem octauis partibus propriæ quantitatis: & figuratur in can-
tibus hoc modo 8 16 24 ut hoc constat exemplo.

i 2 3

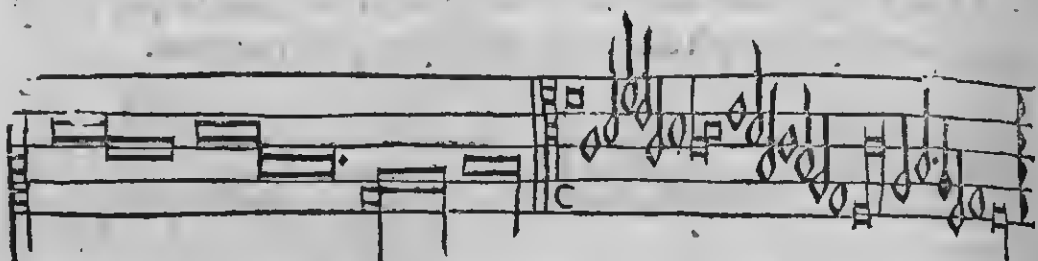
F iii

Verte folium

CANTVS

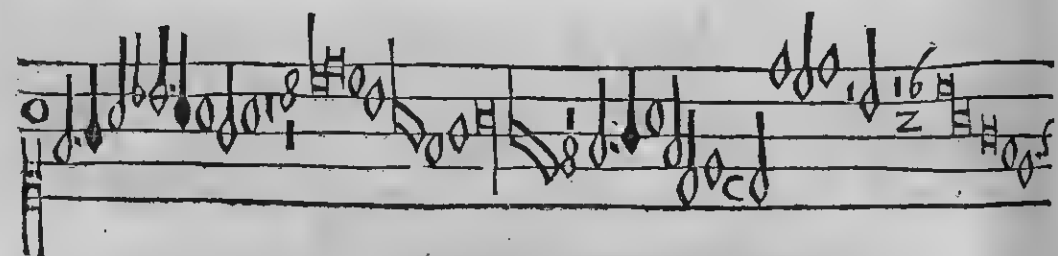

TENOR

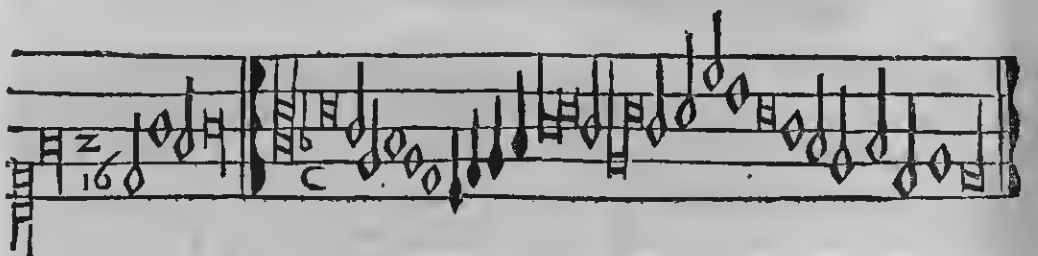

Disposita autem immediate post octuplam suboctupla: quoniam ipsi octuplae opposita est: octupla ipsa mox euanescet: ut hic patet.

CANTVS

TENOR

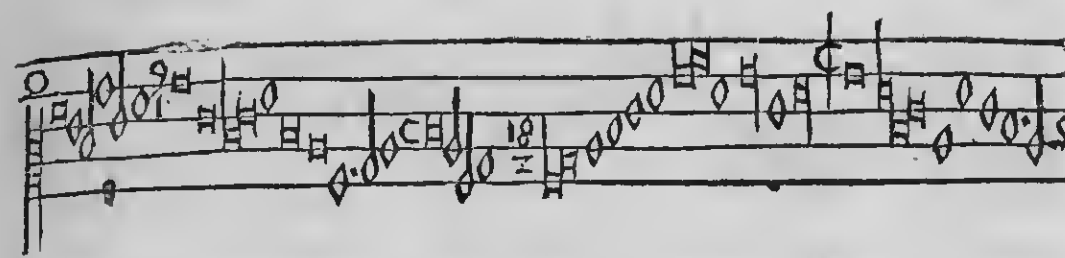
De proportionē nonupla.

Nonupla proportio octaua multiplicis generis species: sit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem praecedentium ductus comprehendit eum nonies in se praecise & coequatur ei in quantitate & mensura: ut. viii. ad i. & xviii. ad ii. & xxvii. ad iii. Nouem enim notulae in hac pporione uni sibi ipsis consimili aequivalent ita ut singulaque ipsarum nouem de octo nonis partibus propriae quantitatis diminuatur. Et in notulis describitur hoc modo 9 18 27 ut hic patet.

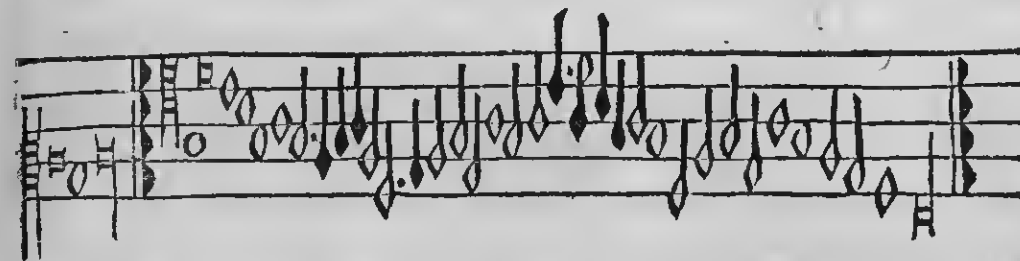
1 2 3

Quod si sub

CANTVS

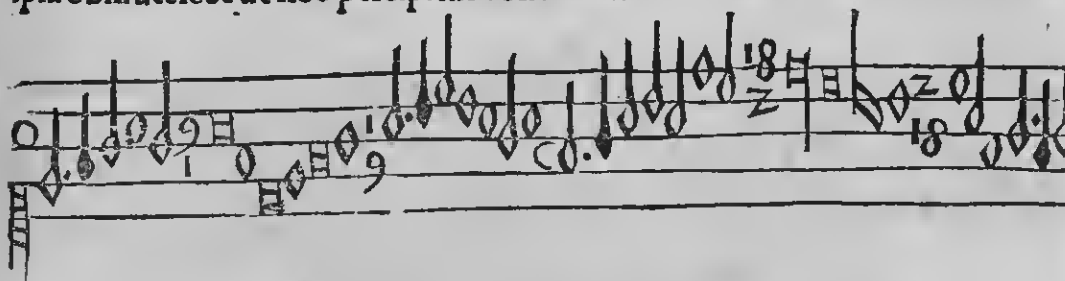

TENOR

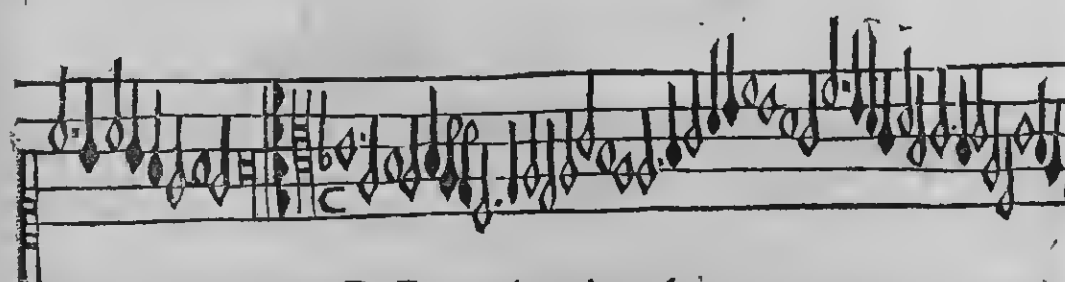

Quod si subnonupla fuerit immediate nonuplam subsequuta: tunc nonupla ipsa obmutescet ut hoc percipitur concentu.

CANTVS

TENOR

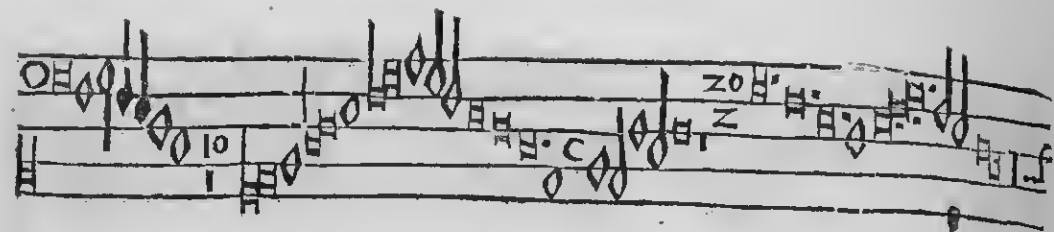

De Proportionē decupla.

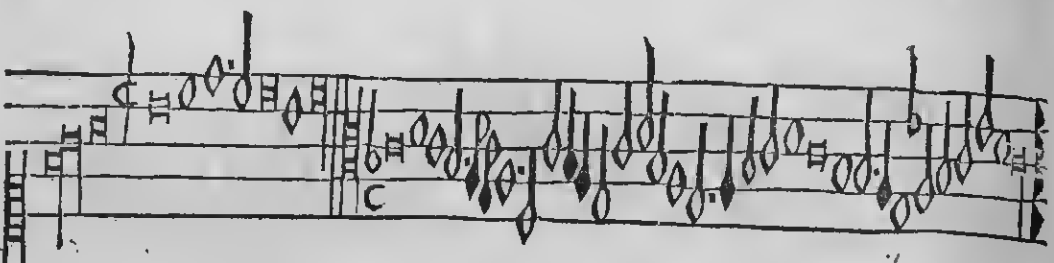
Decupla proportio nona multiplicis generis species sit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem praecedentium relatus continet ipsum decies praecise & aequialet ei in potentia & mensura: ut. x. ad i. & xx. ad ii. & xxx. ad iii. In hac enim proportione decem notulae commensurantur uni nomine & quantitate sibi consimili ita ut unaquaeque ipsarum decem diminuatur de nouem denis partibus sui quantitativi ualoris. Figuratur quidem in cantilenis hoc modo 10 20 30 quod hoc concentu notissime disponitur.

1 2 3

CANTVS

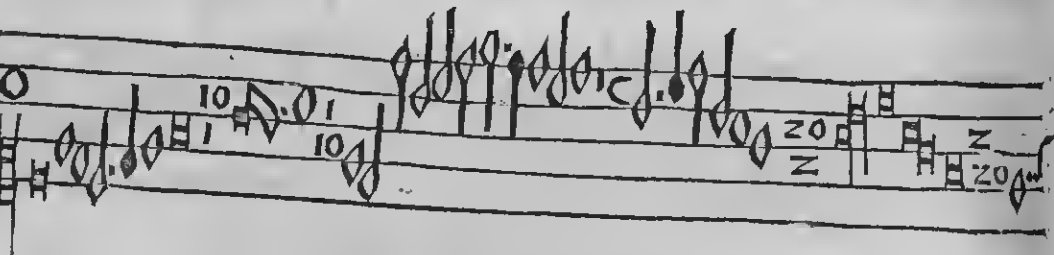

TENOR

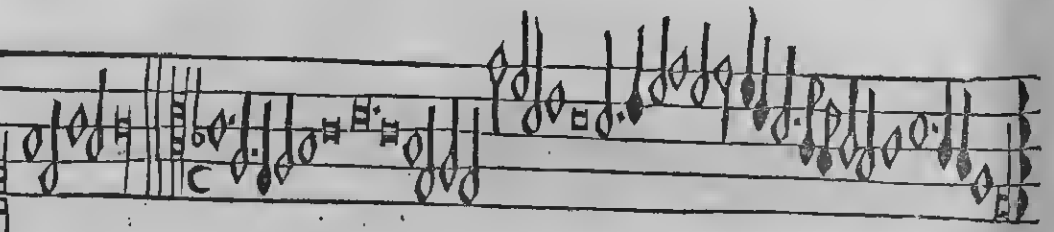

Subdecupla autem proportio post decuplam immediate disposita ipsam cor-
rumpit & destruit ut hac descriptione percipitur.

CANTVS

TENOR

Sunt enim huius multiplis generis species infinitae: quas musicorum diligen-
tia reliquimus exquirendas.

De genere submultiplici quod primum est minoris inaequalitatis & eius speciebus.

Caput Quartum.

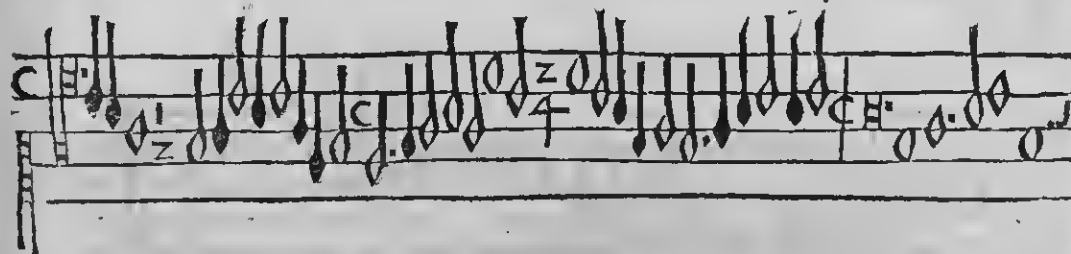
Vb multiplex genus quod primum est minoris inaequalitatis: fit quum minor
notulae numerus comparatus & suppositus maiori refertur ad ipsum
maioris pluris in eo praecise comprehensus ut. i. ad. ii. & i. ad. iii. & i.
ad. iiii. & ii. ad. iiii. & ii. ad. vi. & ii. ad. viii. & deinceps. Coaequantur.
minor

minor numerus maiori: ita ut singulae minoris unitates augmentum suscipiant
de tot propriae numerositatis particulis quot fuerint unitates terminorum diffe-
rentiam constitucns: ut uerbi causa. si subtriplam his numeris deduxero. iiii. ad
viii. quoniam senarius differentiam implet: unaquaeque unitas ternarii augetur
de sex tertiis partibus propriae quantitatis. Id quoque euenit in cunctis mino-
ris inaequalitatis generibus. Huius enim submultiplicis generis infinitae sunt
species: Prima est subdupla: secunda subtripla: tertia subquadrupla: quarta
subquintupla: & deinceps.

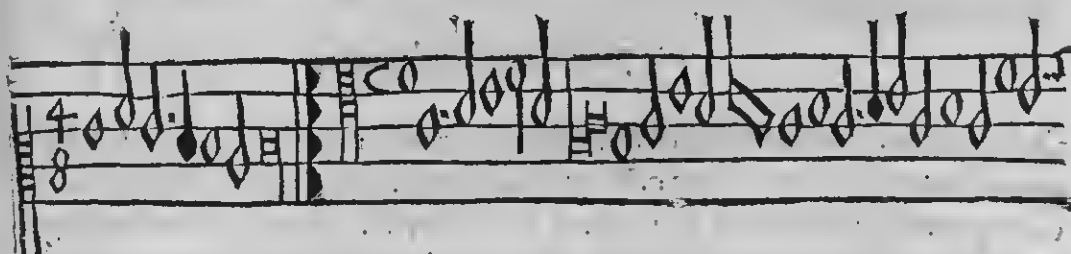
De proportione subdupla.

Subdupla proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad ma-
iorem praecedentium relatus continetur in eo bis praecise aequiualens ei in qua-
ritate & mensura ut. i. ad. ii. & ii. ad. iiii. & iiii. ad. vi. In hac enim proportione
unaquaeque notula minoris numeri aequiualeat & commensuratur duabus sibi
nomine & quantitate consimilibus ita ut duplum propriae quantitatis acqui-
rat & describitur in cantilenis hoc modo 1 2 3 quod hoc patet concentu.

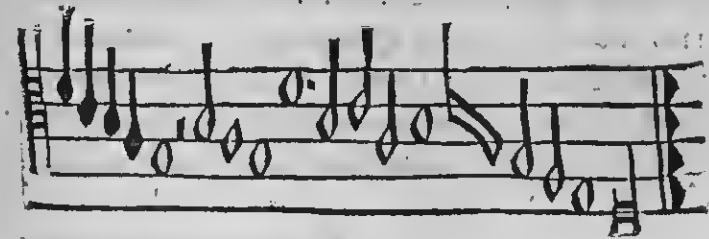
2 4 6

CANTVS

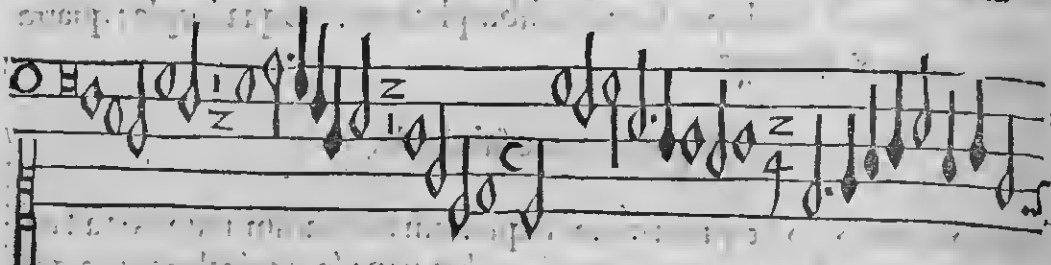

TENOR

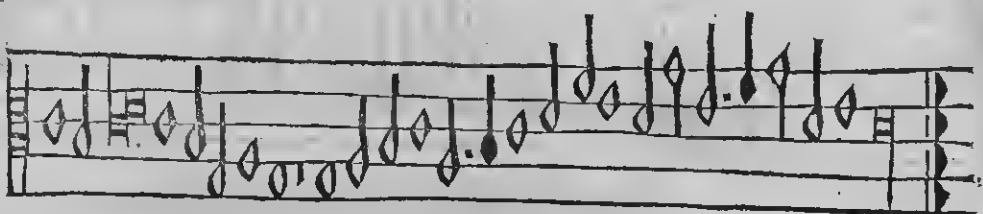
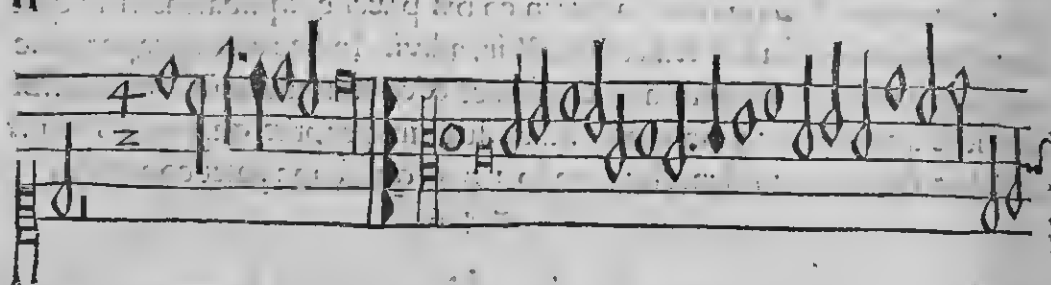

Solet plerūq; hæc subdupla proportio a cantoribus canonis descriptione p
bāri: quum ascribitur crescit in duplo: neq; aliter quam uel propriis characteri
bus: uel ipso canone (quod nonnullorum pacc dixerim) subduplam ipsam
in cantilenis sentio disponendam. Verum cū dupla proportio subdupla con
traria sit & opposita: si subduplam ipsam immediate fuerit subsecuta: mox sub
dupla ipsa euanescet & destruetur: quod præsens concentus demonstrat.

CANTVS

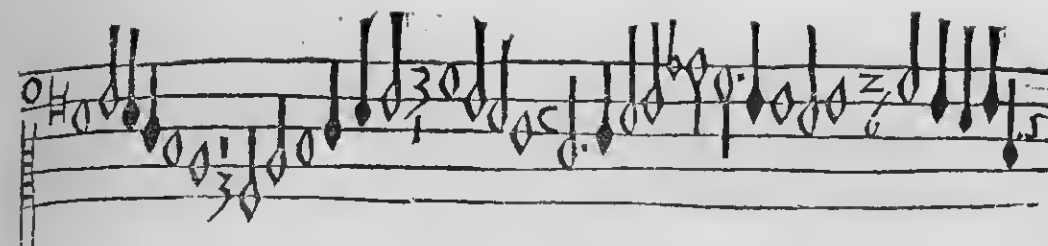
TENOR

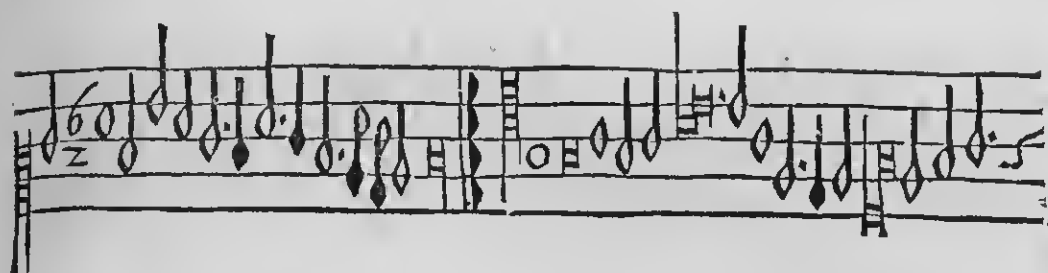
De proportionē subtripla.

Subtripla proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad ma
iorem præcedentium relatus comprehenditur in ipso ter præcise æquipotens
ei in quantitate ut. i. ad. iiii. & ii. ad. vi. & iiii. ad. viiii. Hæc quidem proportio
unāquāq; minoris numeri notulam tribus sibi consimilibus commensurata
ut singulæ minoris numeri notulæ triplo ppriæ quantitatis succrescant. Rur
sus cū huius canonis descriptio rescat in triplo potest in cantilenis considera
ri. Figuratur autem inter notulas propriis numerorum characteribus hoc mo
do 1 2 3 & destruitur a tripla sibi opposita immediate subsequente ut hoc co
stat 3 6 9 exemplo.

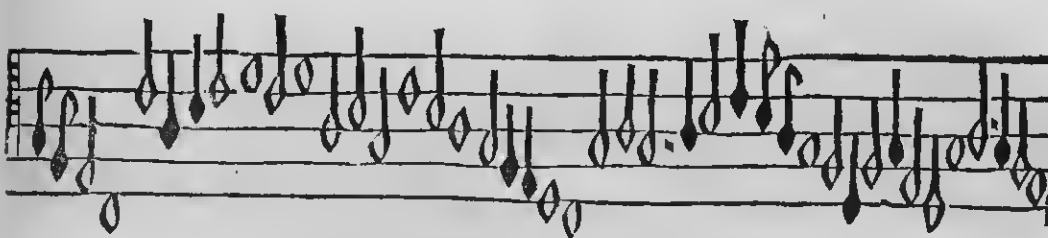
De proportionē subqua.

CANTVS

TENOR

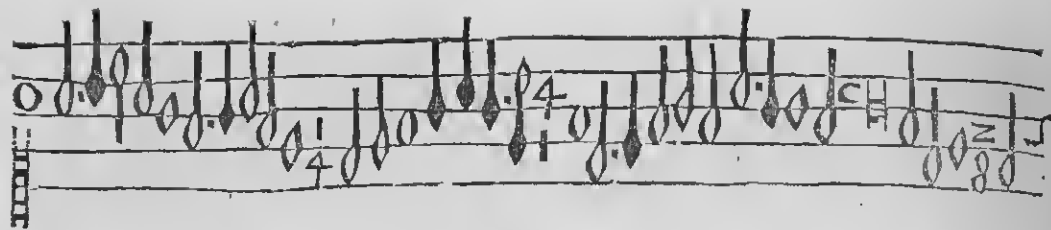

De Proportionē subquadrupla.

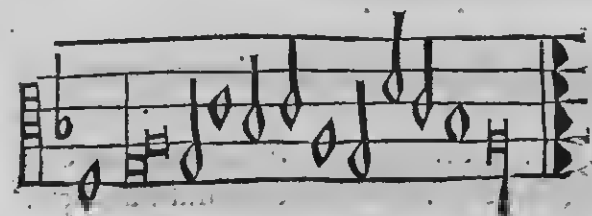
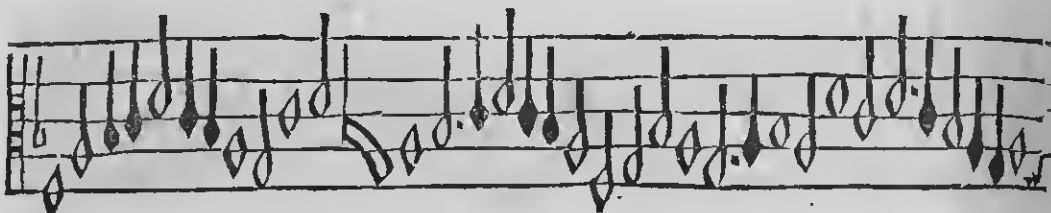
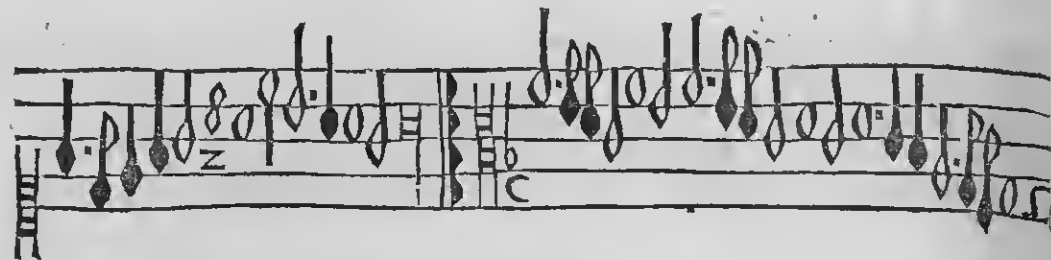
Subquadrupla proportio fit quum minor sequentium notularum numerus
ad maiorem præcedentium relatus comprehenditur in ipso quater præcise æqui
ualens ei in potentia ut. i. ad. iiii. & ii. ad. viiii. & iiii. ad. xii. In hac proportione
unāquāq; notula minoris numeri æquiualeat quatuor sibi consimilibus: ita ut
quadruplum propriæ quantitatis suscipiat: describit enim in notulis hoc mo
do 1 2 3 Rursus huius canonis descriptione: Crescit in quadruplo poterit in
terpretari 4 8 12 Destruitur item a quadrupla sibi opposita: ut huius concen
tus constat processu.

Verte folium

CANTVS

TENOR

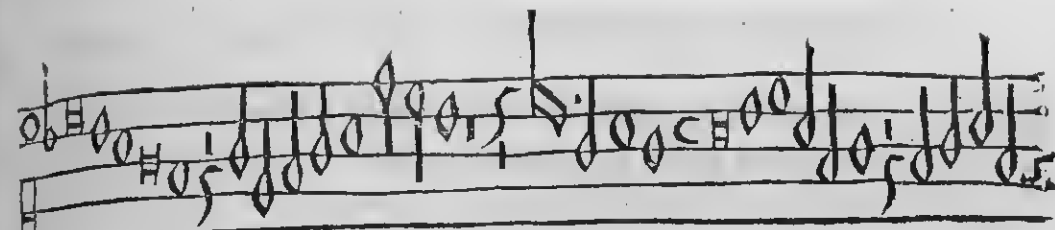

De Proportione subquintupla.

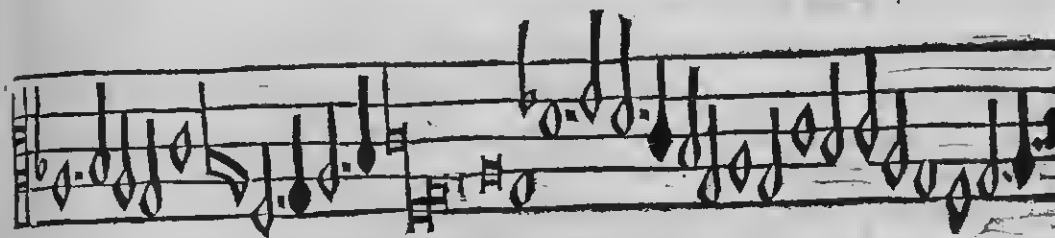
Subquintupla proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem praecedentium relatus continetur in ipso quinquies praecise aequi-
ualens ei in quantitate & mensura ut. i. ad. v. & ii. ad. x. & iii. ad. xv. & iiii. ad. xx.
In hac proportione minor numerus coaequatur maiori: ita ut singulae mino-
ris numeri notulae quintuplo propriae quantitatibus concrecant. Considerat
plurimum quod hac canonis descriptione crescit in quintuplo. In cantilenis autem de-
scribitur hoc modo 1 2 3 atque destruitur a quintupla sibi opposita: quod pra-
sens comprobatur concentus. 5 10 15.

Reliquas

CANTVS

TENOR

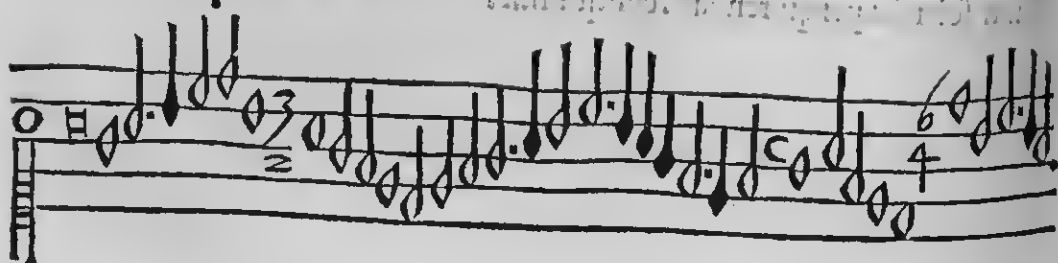
Reliquas uero submultiplicis generis species consimili consideratione musi-
corum solertiae perquirendas relinquimus.

Superparticulare genus quod secundum est maioris inæqualitatis dicitur quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium quem semel tantum cum aliquota ipsius parte comprehenditur noscitur esse comparatus: æquivalens ei in potentia & temporis mensura. Pars aliquota est quæ aliquotiens sumpta reddit suum totum præcise: ut media quæ bis sumpta suum integre numerum implet & tertia rer sumpta. & quarta quater & deinceps: quod quidē latius constat ex his quæ tertio Theonice deducta sunt. Sunt. n. huius generis species infinitæ prima est sesquialtera: secunda sesquitercia: tertia sesquiquarta: quarta sesquiquinta & deinceps: quarum ordinem ac processum concipies quum unumquodque numerum minori sibi contiguo & proximiori duxeris comparandum: ut ternarium binario & erit sesquialtera. quaternarium ternario eritq; sesquitercia: quinarium quaternario sesquiquarta. senarium quinario sesquiquinta: & reliquæ eodem modo. In hoc. n. genere euenit proportionem minoribus numeris ductam esse maiorem: minorem uero quæ maioribus numeris continet ut sesquialtera. iii. ad. ii. maior est quam sesquitercia. iii. ad. iii. hæc quoq; quæ sesquiquarta. v. ad. iii. atq; in reliquis eadem consideratio reperitur: nãq; dimidia pars maior est quã tertia. & tertia pars quartam uincit: atq; quarta quinq; excedit: quãto autem sesquialtera superat sesquiterciam: ac sesquitercia sesquiquartam: ac reliquæ reliquas. In harmoniæ instrumentalis descriptione per regulam generalem notissime describemus. Verum huiusmodi epimorias species singillatim naturali ordine prosequamur.

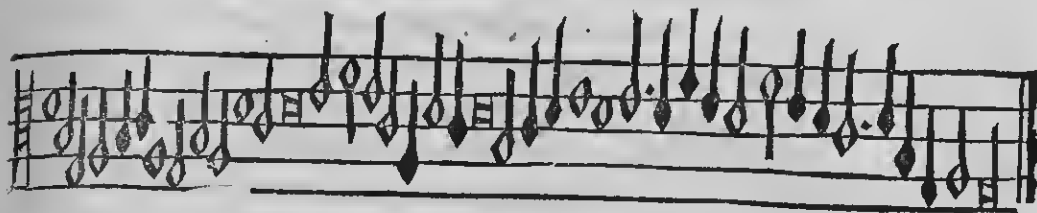
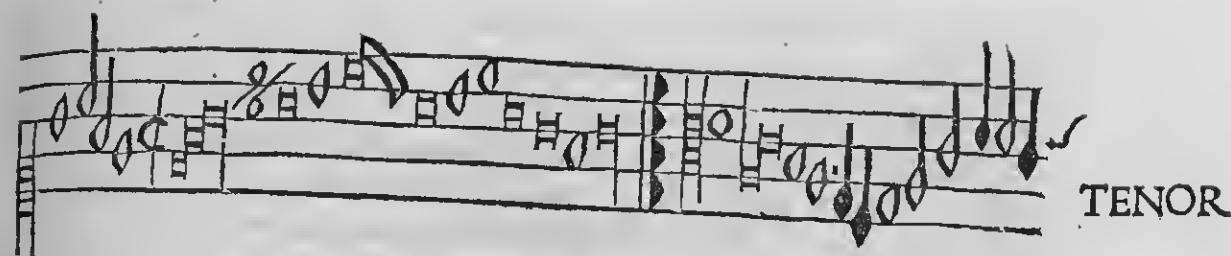
De Proportione sesquialtera.

Sesquialtera proportio fit: quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus continet ipsum semel tantum & insuper dimidia ipsius partem æquivalens ei in quantitate & mensura ut. iii. ad. ii. & .vi. ad. iii. & .viii. ad. vi. & .xii. ad. viii. In hac proportionem tres notulæ commensurantur duabus sibi & nomine & quantitate consimilibus: ita ut singulaquæq; ipsarum trium diminuatur de tertia propriæ quantitatis parte: & figuratur in cantibus hoc modo 3 6 9 quod præsens declarat concentus.

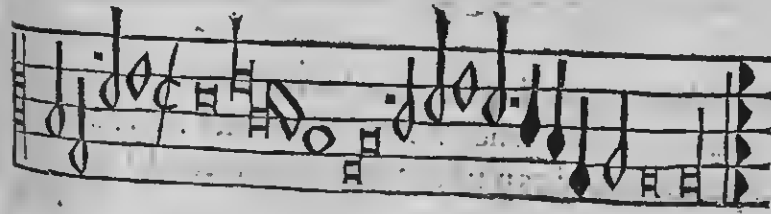
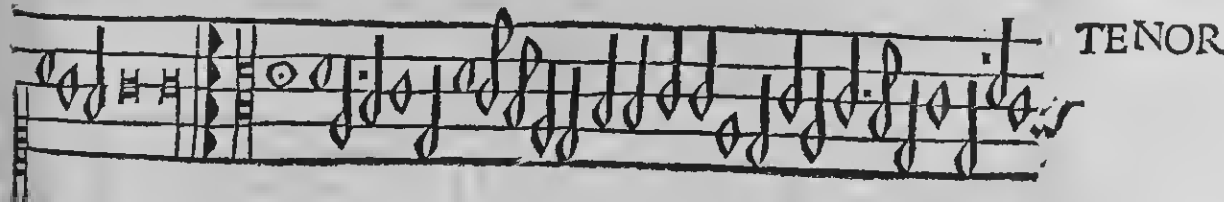
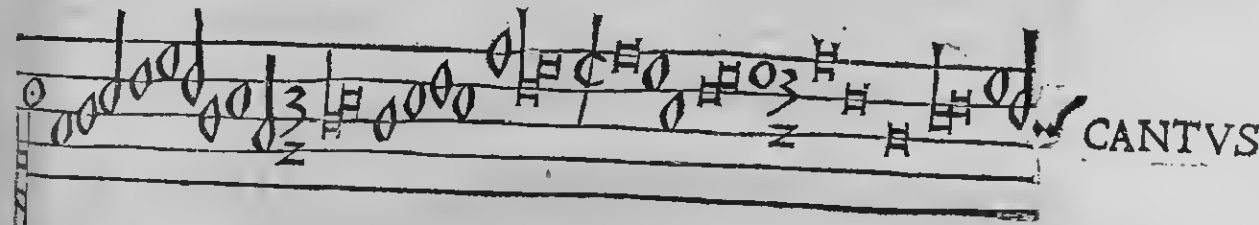
CANTVS

Est enim

Est enim considerandum: q; si illa pars qua notula in proportionem minuitur fuerit ipsius notulæ pars figurabilis: pura, tertia pars semibreuis in prolatione perfecta (minima enim est) uel tertia pars breuis in tempore perfecto (est qui dem semibreuis) uel quarta pars semibreuis in minori prolatione (est enim seminima) uel alio quouis modo facile discernentur & pronunciabuntur notulæ huiusmodi diminutæ ut hoc disponitur exemplo.

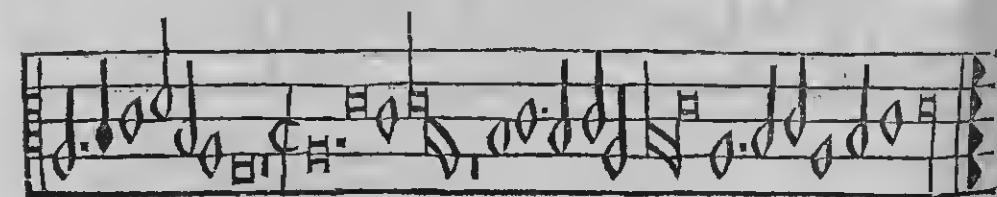
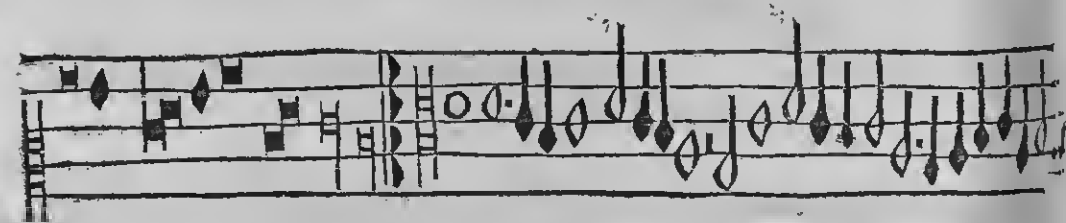
Gi

Quod si quantitas ipsa qua unaquæq; notula maioris numeri diminuitur non fuerit pars aliquota figurabilis sui totius: puta si fuerit quinta pars unius semibrevis quæ simplici non ascribitur figurarum considerationi tunc diminutivæ ipsarum notularum quantitates quasi quodammodo certa continuatione iunguntur: ut propria uniuscuiusq; notulæ quantitas certo medio distinguente ab alterius quantitate. haud facile possit disjungi: sed ita (verbi gratia) continuatur alterutra quantitas & mensura: quemadmodum accidit in chorda quæ in instrumento percutitur dum torquetur: primus namq; chordæ pulsus sonum emittit grauiorem: dum autem torquetur: sonum ipsum. continuat in acutum hoc quoq; sane oculis contuemur: quum cælestis arcus colores inspicimus: sunt enim ita sibiipsis proximi ut per continuam mutationem alterius: color in sequentem nullo medio utrosq; distinguente uertatur colorem. Solet præterq; sesquialtera proportio in cantilenis absq; numerorum characteribus de notari: quum scilicet notulis nigro uel alio colore plenis sub imperfectis notularum quantitatibus pernotatur hoc modo.

CANTVS

TENOR

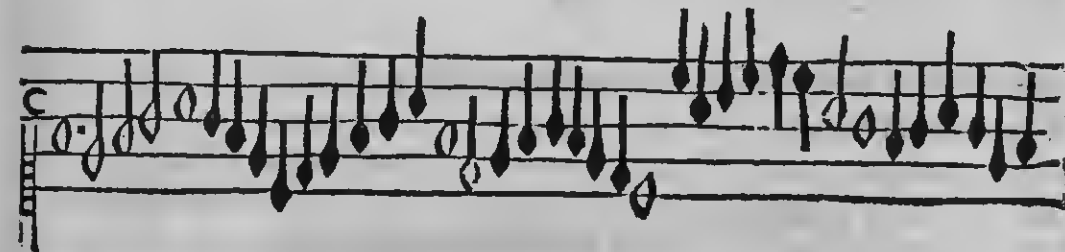
Verum solā semibreuē minoris platōis plenā: uel breuē solam tēpīs imperfecti. uel duas tātum plenas: q; ternariam non sortiant diuisionē non harmonia sed dupla dimēsiōe disposuit Bonadies musicus præceptor meus. Quod quū

Bonadies

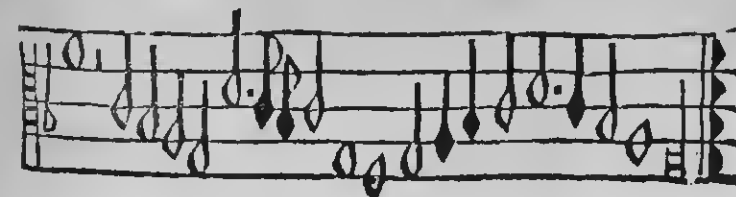
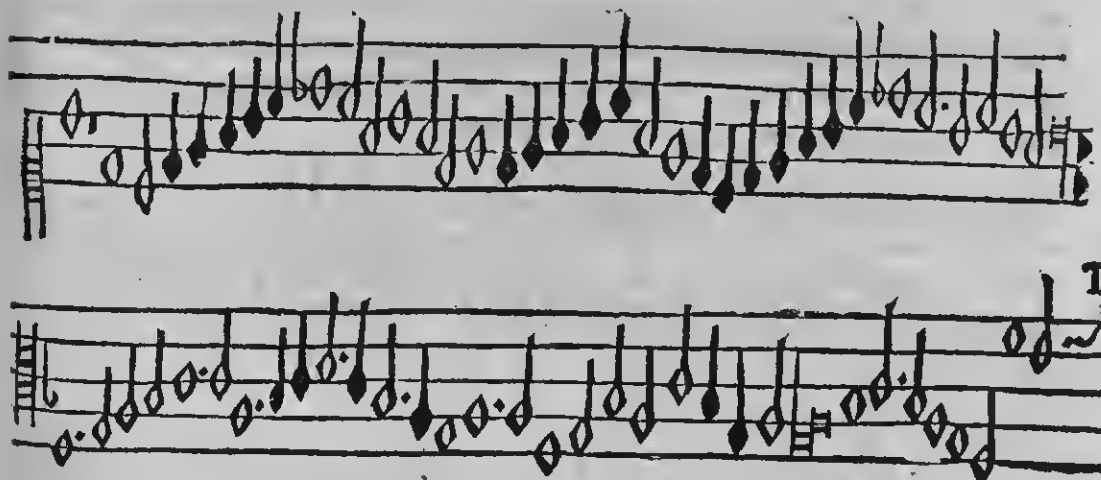
solas

solas minimas nigro colore plenas sesquialtera ueris: quoniam tunc nulla cadit descriptionis seu figurationis differentia inter sesquialteratas huiusmodi minimas & seminimas simpliciter dispositas: si omnes secundum ternariam diuisionem processerint: dicentur minimæ sesquialteratæ. Si autem fuerint sex tantum minimæ plenæ: quæ & sesquialterari possunt & simpliciter seminimari: tunc si sola eas recta seu uacua minima immediate præcesserit cui duæ primæ minimæ plenæ possint connumerari: omnes sex ipsæ erunt seminimæ: similiter quum sola minima uacua eas fuerit statim subsequuta. q; si sola minima uacua eas immediate non præcesserit uel sequatur: omnes tunc erunt minimæ sesquialteratæ. Verum quum quinque tantum fuerint minimæ plenæ: ac sola minima uacua eis immediate præcedat: duæ tunc primæ plenæ erunt seminimæ: tres uero ultimæ dicentur minimæ sesquialteratæ: q; si eas quinque sola minima uacua fuerit statim consecuta: tunc tres primæ plenæ sesquialterabuntur: & duæ ultimæ erunt seminimæ: quæ connumerantur ipsi uacua minimæ subsequenti. Quod si septem fuerint minimæ plenæ: tunc quatuor primæ seminimantur: tres uero ultimæ sesquialterantur ac de his præsens subiicitur demonstratio.

CANTVS

TENOR

G ii

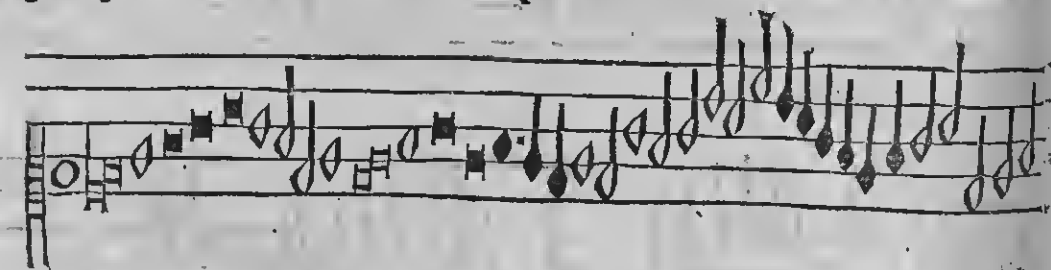
Busnoys

Poterit tamen per sincopam quandoq; aliqua minima plena uel altera notula transferri: quæ & sesquialterationem suscipiet: & quandoq; a sesquialteratione discedet: quod compositoris arbitrio duximus concedendum. Illud interim est generaliter aduertendum q; disposita in notulis plenis sesquialtera non debet propriis suorum numerorum characteribus describi: ne forte in illud incoeniens duarum. scilicet sesquialterarum incideremus: ex quibus inuicem superductis non sesquialtera sed dupla sesqui quarta proportio procreatur: ut his constat numeris. viiii. vi. iiii. hoc autem inconsiderate posuit Busnoys in contratenore acuto de Sanctus in missa Lomearme: quem Tinctoris acriter reprehendit: q; notulis plenitudine sesquialteratis ternarii numeri characterem preposuerit quo sesquialteram ipsam considerare solebat hoc modo.

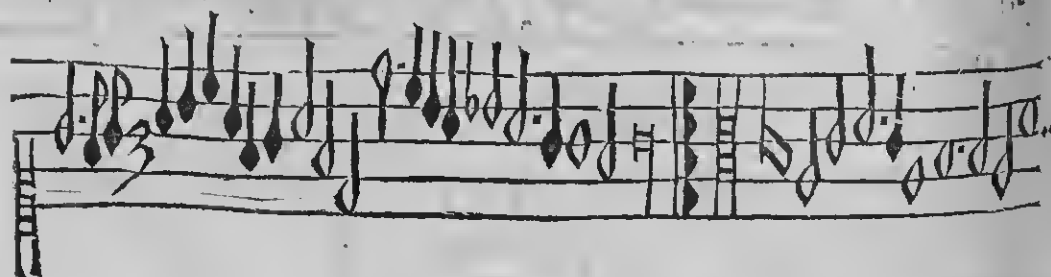

Eog autem in dubiis id factum non damnamus: cum compositæ cantilenæ dū in medium afferuntur illico sine dubitatione a cantoribus cognosci debent atq; cantari: quod pleriq; fecerunt: non ipso characterē proportionem ducentes sed notulas ipsas plenitudinē sesquialteratas ad aliarum quæ dubiæ sunt differentiam demonstrantes: nam dispositis sex minimis plenis inter uel ante uel post plures minimas rectas & uacuas: qm̄ & sesquialterari possunt & seminimari character ipse ternarii: quum sesquialteratæ sunt: ad huiusmodi cognitionem congrue præponetur: uel ut nonnulli consueuerunt subponetur: quod præsentī concentu lucide comprobatur.

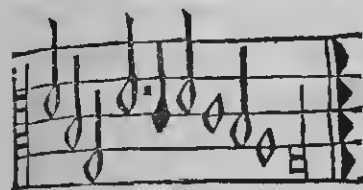
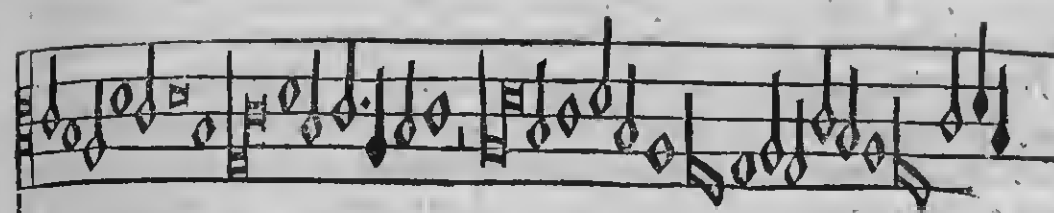
CANTVS

TENOR

Minimæ

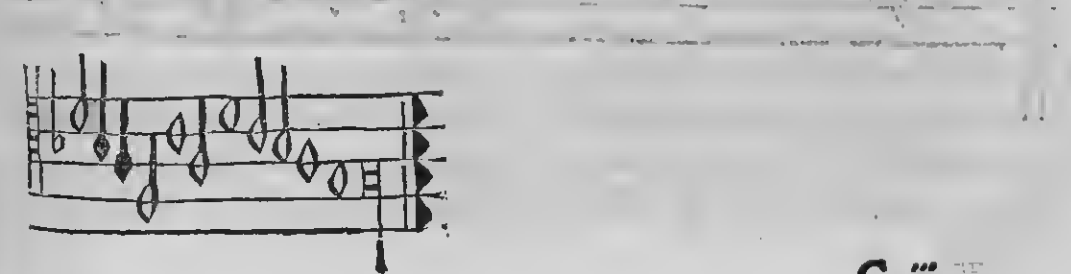
Minimæ autem huiusmodi ipsa plenitudine sesquialteratæ de usu sincopari non solent: semibreues uero atq; breues huiusmodi plenæ solent sincopari frequentius. Est insuper aduertendum: ut quum res minimas plenas conspexeris si ante eas uel post quarta fuerit minima huiusmodi plena quæ per sincopam ipsis tribus connumetanda sit: tunc tres ipsæ erunt seminimæ & quarta ipsa seminima plena ipsis applicabitur in diuisione: quod præsens demonstrat concentus.

CANTVS

TENOR

G iii

Dufay

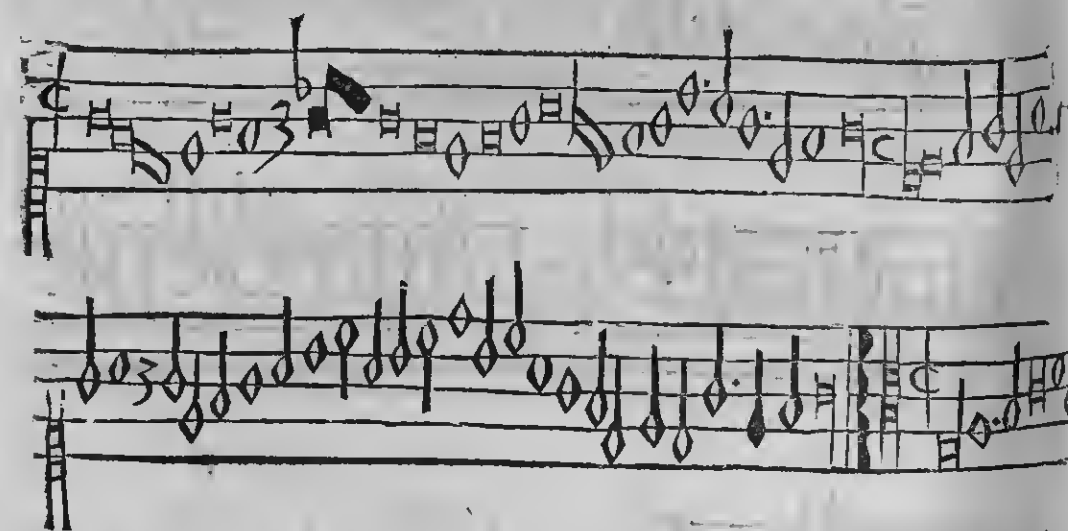
Philippon

Tinctoris

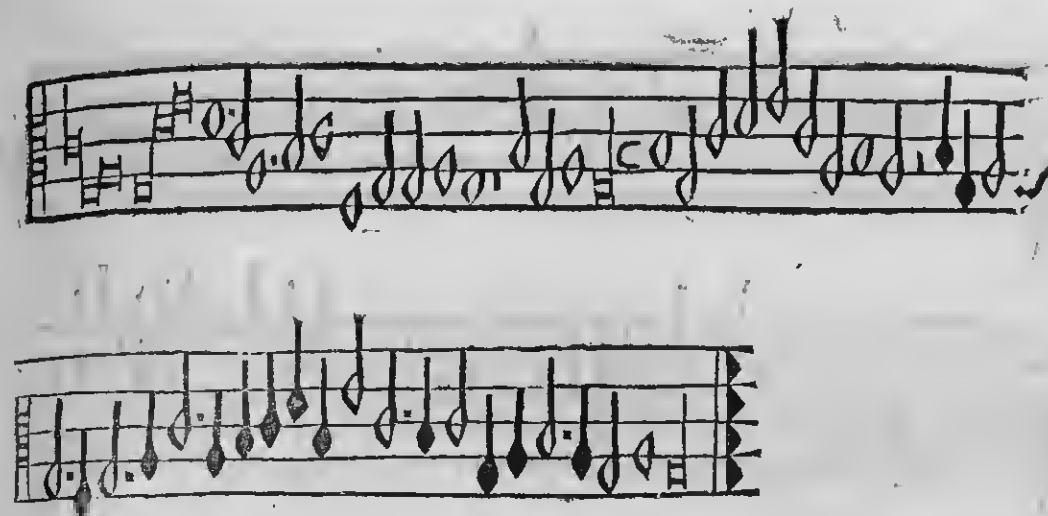
CANTVS

TENOR

Sunt & qui sesquialteram proportionem in notulis disponunt exprimentam signo perfecte prolacionis. s. puncto interposito. signo temporis hoc modo O nullam inter prolacionem & proportionem differentiam sentientes: quod potissime consideratio rationis confutare non distulit. namque tres minimas duas æquifacit proportio sesquialtera: perfecta autem prolacio tres ipsas minimas rectas unicuique confert: semibreui duabus non cõmensurandas. hoc quidem non secus contingit quam in breui notula temporis perfecti quæ tris in semibreues resoluitur non tamen cõæquandas duabus semibreuib; in breui notula temporis imperfecti cõprehensis: quod quidem sane aduertens disposuit Gulielmus Dufay in Et in terra pax: & in Patrem: & Vnam sanctã catholicam missã sancti Antonii: ubi perfectam seu maiorem prolacionem & tempus imperfectum signauit: tres enim rectas minimas unicuique contulit semibreui duabus nequaquã æqueductas. Idem quoque rationabiliter posuit Philippon de bourges in quodam Et in terra pax disponens signo perfecte prolacionis tres rectas & integras minimas unicuique semibreui: duabus minimis imperfecte seu minoris prolacionis inæquales. Tinctoris item: Aliique complures Id propriis cantilenis recte declarant. Neque assensio complurimorum corruptelæ. qui quum solo ternarii numeri caractere sesquialteram describunt in notulis tempus imperfectum (quod absutdum est) pro perfecto. atque pro maiore prolacione minorem posuere: alterationem & perfectionem in notulis considerantes quo facile conspicitur ex diminutione proportionis deductum esse in notulis augmentum: ut hoc notatur exemplo.

Breuis

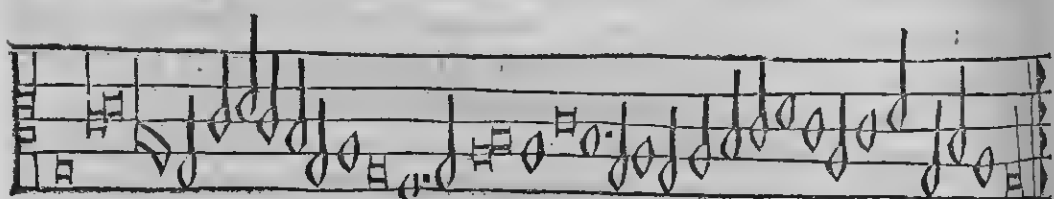
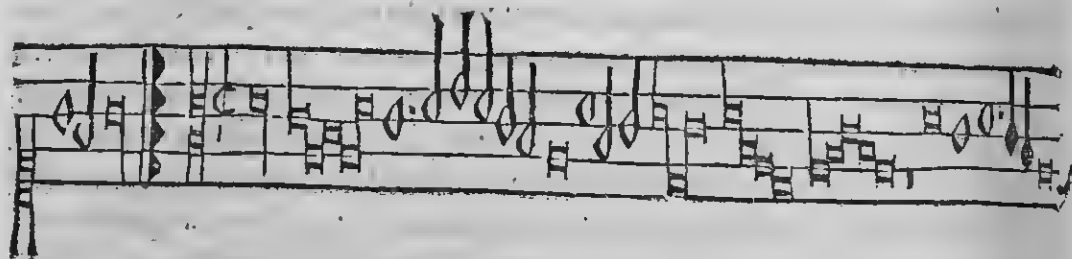
Breuis enim perfecta & semibreuis alterata in solo tempore perfecto disponitur: cuius proprium signum est circulus. Semibreuem uero perfectam ac minimam alterabilem sola maior siue perfecta prolacio confert: huius proprium signum est punctus in signo temporis affixus. In tempore autem imperfecto quod semicirculus declarat: breuis notula duas tamen semibreues semper possidet: siue recta: siue quauis proportionem diminuta: nisi punctum augmentationis susceperit: sed neque in eo semibreuis unquam alterationis suscipit incrementum. Atque ideo eodem sensu neque semibreuis in minori prolacione perfectionem acquireret neque minima poterit alterari. Sunt & qui pausas in sesquialtera proportionem non minuunt ut ipsa exoptulat proportio: existimantes imperfectionem quandam ex ipsa proportionem deduci: quorum pace dixerim aliter considerandum esse proportionum diminutiones: quibus & notulæ subiacent & pausæ: aliter notularum imperfectiones quæ connumeratione ut plurimum tertiæ partis abstractæ noscuntur: ut in figurarum tractatu latius duximus: tunc enim pausæ non solent imperfici. Hoc quoque de sesquialtera proportionem ac ceteris notandum uidetur: & quum notulæ proportionatæ perfectæ quantitati insistant: puta breues & semibreues proportionatæ in tempore perfecto atque semibreues & minimæ in prolacione perfecta: possunt notulæ ipsæ secundum perfectæ suæ quantitatis accidentiam uariari: nam & breuis uacua ante breuem erit perfecta tris in semibreues resolubilis: duabus tamen iuxta proportionem dispositionem cõæquatas: & secunda semibreuis inter duas breues alterabitur: tursus semibreuis uacua in prolacione perfecta ante sibi similem tris minimas duabus conductas continebit: & secunda duarum minimarum inter duas semibreues dispositarum alterabitur. Atque pausas breuium & semibreuium secundum hanc considerationem constat esse perfectas quod præsens declarat cõcetus.

G iii

CANTVS

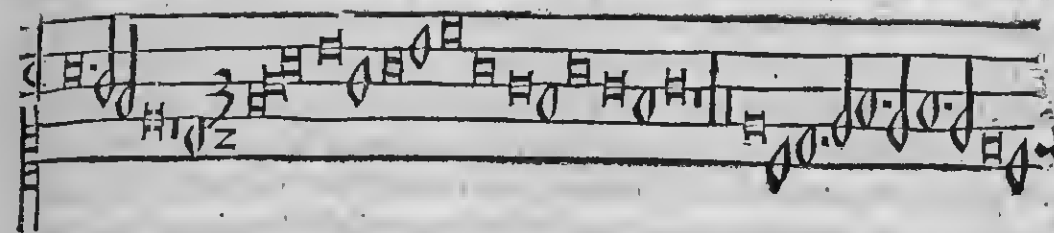
TENOR

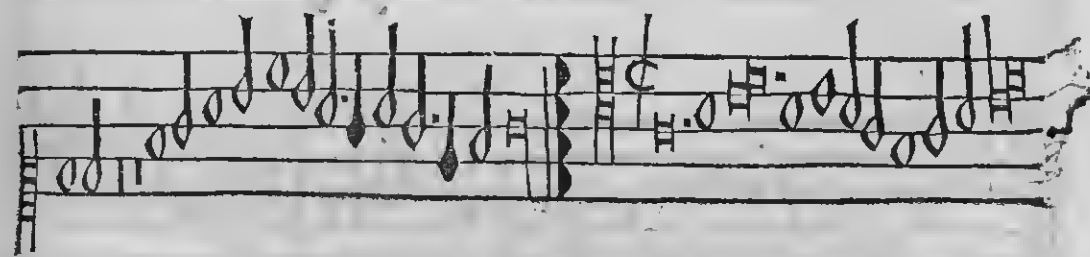
Si autem proportio sesquialtera disposita fuerit in notulis imperfectæ quanti-
tati subiectis omnes tunc notulæ & pausæ semper erunt imperfectæ: ut si in
tēpore imperfecto ascribatur ipsa sesquialtera tres breues duabus æquifaciens
tunc unaquæq; illarum trium semper de tertiâ propriæ quantitatis adimitur
parte: atq; similiter triū breuium pausæ pro duabus proportionabiliter in æqui-
ualentia computantur: ita ut singulaquæq; pausa brevis diminuatur de tertiâ
propriæ quantitatis parte. Eritq; idem sentiendum de tribus semibreuib;
minoris prolationis & earum pausis: semper. n. in sesquialtera proportionē eas
de tertiâ sui parte constat esse adimendas: ut præsentī exponitur concentu.

Inanis

CANTVS

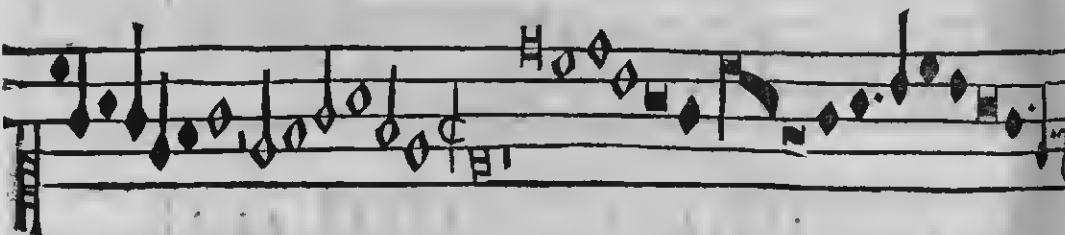
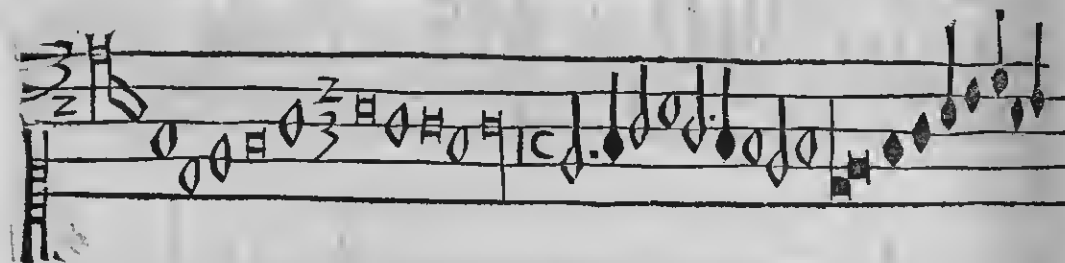
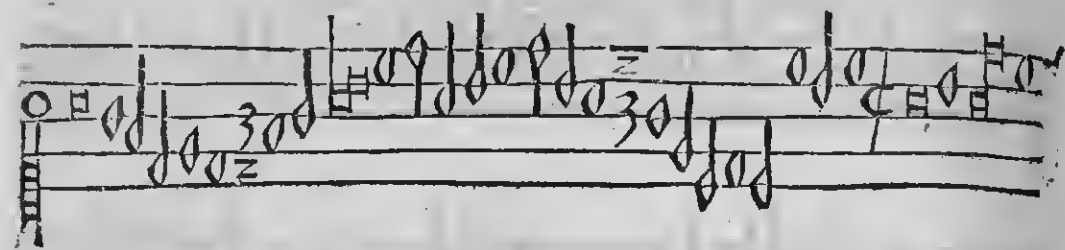
TENOR

Inanis. n. esset sesquialteræ pportionis in notulis dispositio: si pausæ & notu-
læ ipsæ consimili diminutione non considerarentur. Omnis namq; maioris in-
æqualitatis pportio in cantilenis descripta singulas notulas & pau-
las secun-
dum ppriam atq; naturalē eius potentiam pari ac cōpetētē æqualiter adimit
parte. Minoris uero iæqualitatis pportio notulas pariter & pausas adauget.

Multi item signant sesquialteram ipsam notulis plenīs dispositam quam hæmioliam uocant & ipso imperfecti temporis & maioris plationis signo sic uerso C quod mea sententia erroneum existimo. Constat igitur ex his quæ deducta sunt sesquialteram in notulis proportionem: ipsarum notularum plenitudine considerari: quam potius dixero diminutionem sesquialteræ proportioni æquipolentem: ea enim destruitur: quum notulæ illico uacue subsequunt. Rursus propriis numerorum characteribus quam sub sesquialtera sibi opposita immediate succedens destruere pernoſcitur: ut hoc probatur harmento,

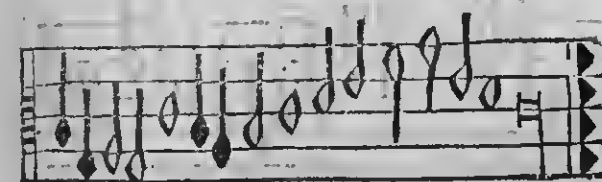
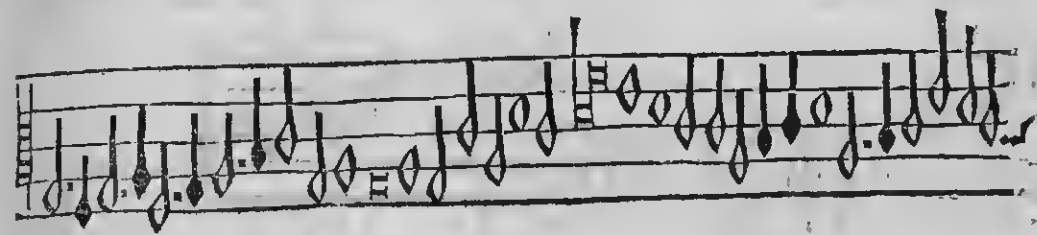
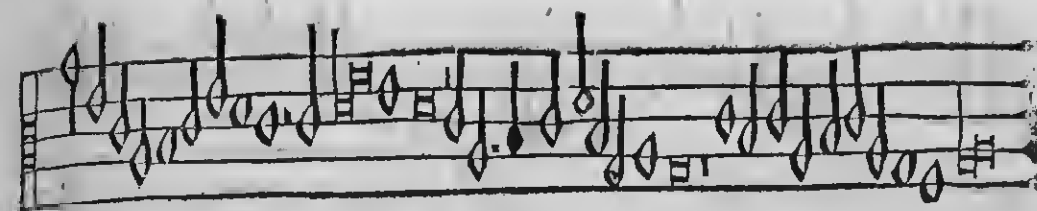
CANTVS

TENOR

De Proportionē sesquitercia

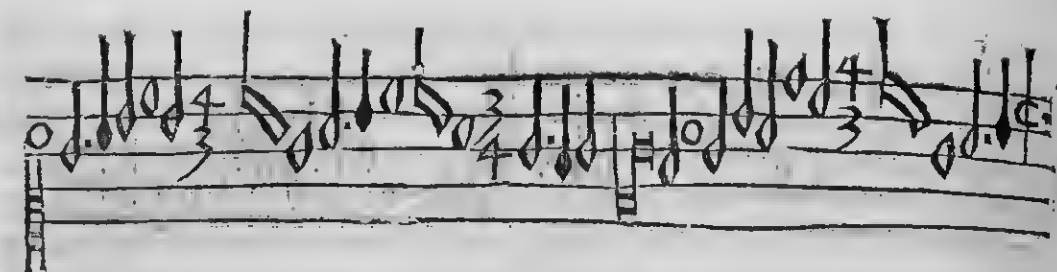

De Proportionē sesquitercia

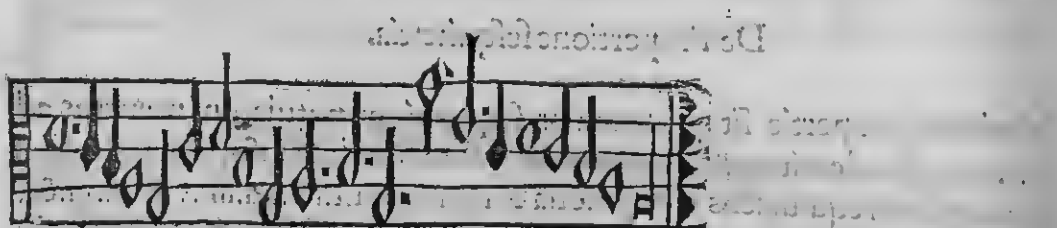
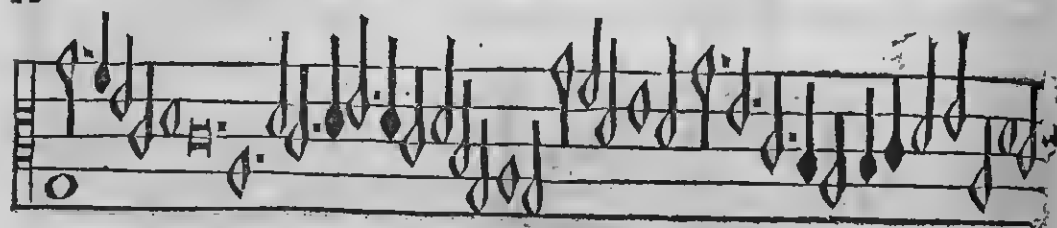
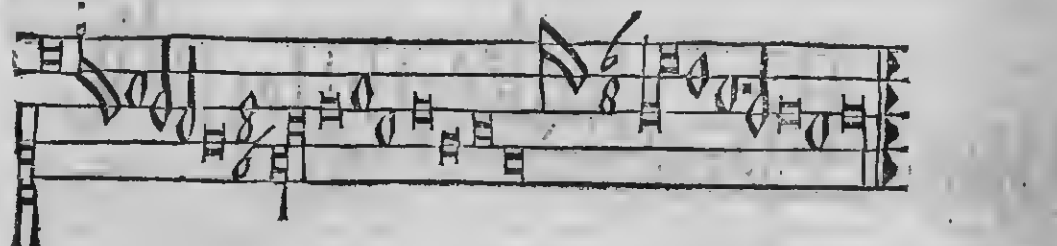
Sesquitercia proportio fit quum maior ſequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus continet ipſum ſemel: & inſuper tertiam ipſius minoris partem equiualeſ ei in potētia & meſura ut.iiii.ad.iii .viii.ad.vi.&.xii.ad.viii. Hæc enim proportio quatuor notulas æquifacit tribus ſibi conſimilibus nomine & quantitate: ita ut ſingulæ quæq; ipſarū quatuor diminuantur de quarta propriæ quantitatis parte. Figuratur autem in cantibus hoc modo. 4 8 12 Et deſtruita ſubſeſquitercia ſibi oppoſita ipſam ſtatim ſubſequēte qd 3 6 9 hoc concentu percipitur.

Verte folium

CANTVS

TENOR

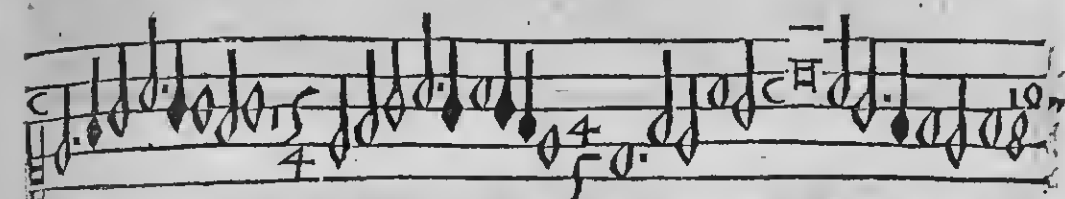

Nonnulli sesquiterciam ipsam in notulis signo temporis imperfecti sinistror-
sum sic uerso intelligi uoluerunt quos acerrime impugnat Prosdocus pa-
tauinus in expositione breuis extractus Ioannis de muris. Quilibet in arte
pratica: & Tinctoris in suo proportionum tractatu.

De Proportionē sesquiquarta.

Sesquiquarta pportio dicitur quā maior sequentiū notularū numerus ad minorem
precedentiū relatus cōprehēdit ipsum in se semel & insup ipsius minoris quā-
ptē: æquiualens ei in q̄titate & t̄p̄is mensura: ut. v. ad. iiii. & x. ad. viii. & xv. ad.
xii. In hac enim proportionē quinq; notulæ æquiualent quatuor sibi consi-
milibus ita ut unaquæq; ipsarum quinq; diminuat de quinta parte suæ
quantitatis

quantitatis: describitur autem in cantilenis hoc modo 5 10 15 Atq; destruit
a subsesequiquarta ipsi statim succedente ut hoc probatur 4 8 12 concentu

CANTVS

TENOR

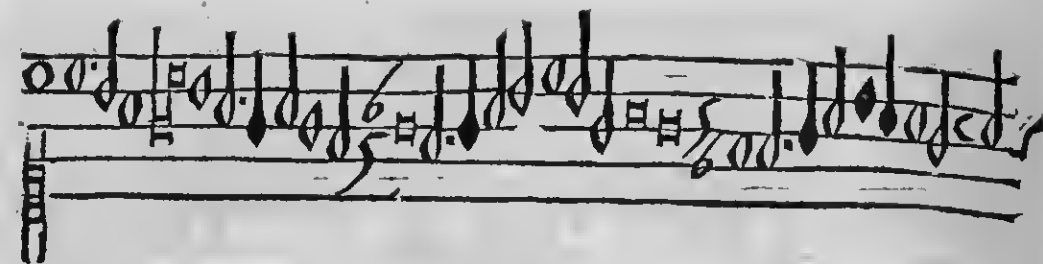

De Proportionē sesquiquinta.

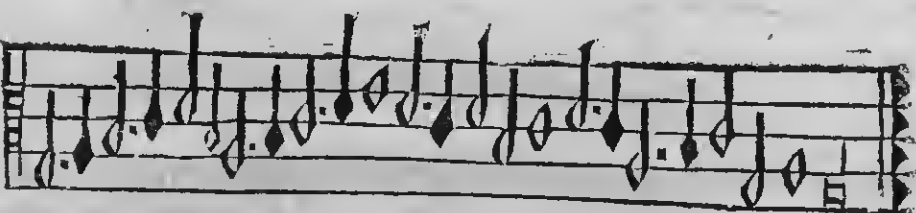
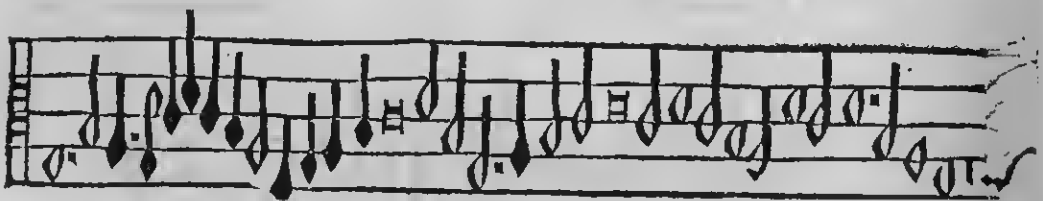
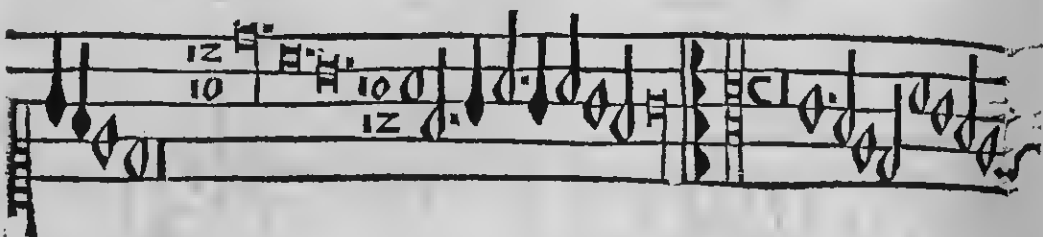
Sesquiquinta pportio fit quum maior sequentiū notularum numerus ad
minorem precedentium ductus continet ipsum semel & insuper ipsius mi-
noris quinram partem æquiualens ei in potentia & mensura: ut. vi. ad. v. & xii.
ad. x. & xviii. ad. xv. Hæc enim proportio sex notulas quinq; sibi consimilibus
coæquat: ita ut singulæquæq; ipsarum sex diminuantur de sexta parte sui quā-
titatiui ualoris. Figuratur enim in cantibus hoc modo 6 12 18 Et succedente
illico subsesequiquinta sibi opposita euanescit qd præsens 5 10 15 declarat con-
centus.

Verte folium

CANTVS

TENOR

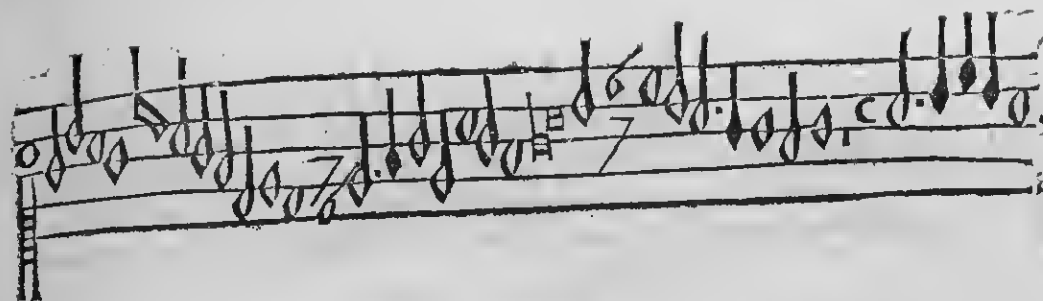
De Proportione sesquifexta.

Sesquifexta proportio fit quum maior sequentium notularum numerus minori præcedentium comparatus comprehendit ipsum semel & insuper sextâ eius partem atq; æquatur ipsi in temporis mensura ut. vii. ad. vi. & xiiii. ad. xii. & xxi. ad. xiiii. Septem enim notulæ æquivalent sex sibi consimilibus in hac proportionē: ita q; unaquæq; ipsarum septem minuitur de septima propriæ quantitatis parte. In cantilenis quidem describitur hoc modo 7 14 21 Et destruitur a subsestquifexta sibi opposita: ut hic constat.

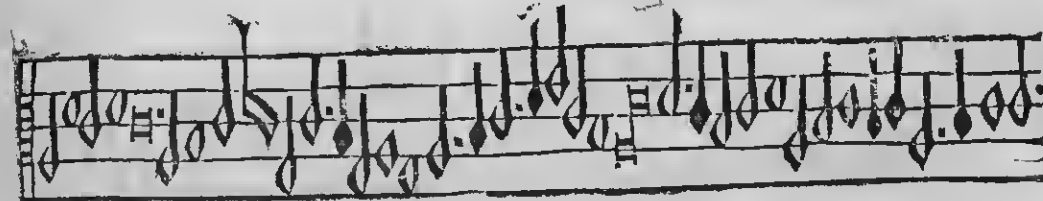
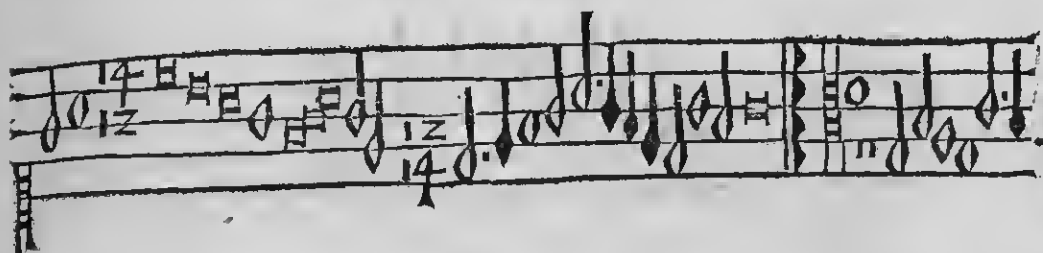
6 12 18

De Proportione sesquiseptima

CANTVS

TENOR

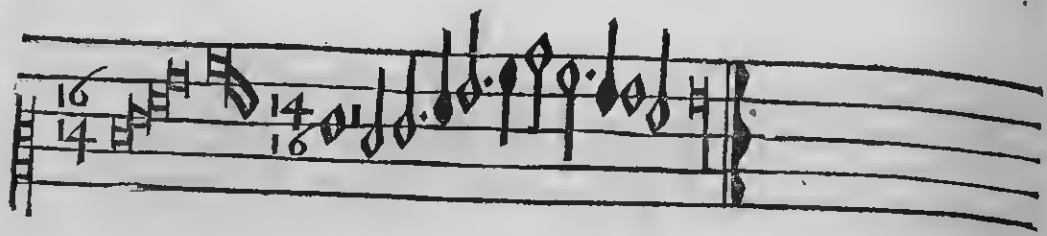
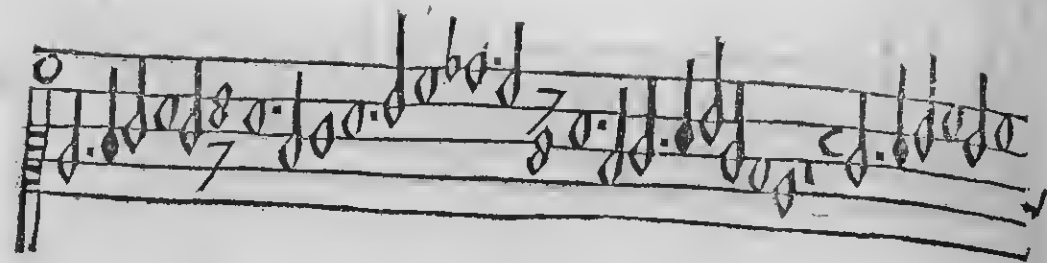

De Proportione sesquiseptima.

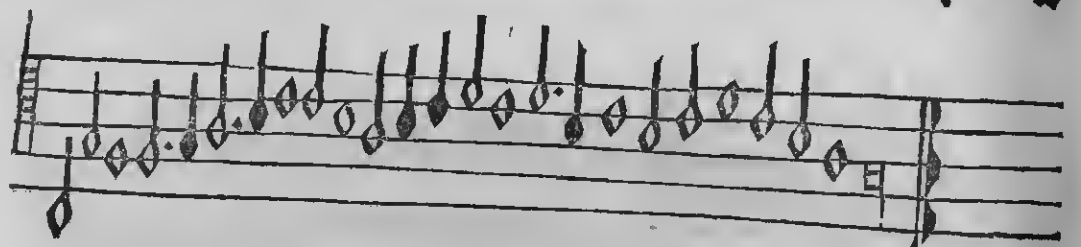
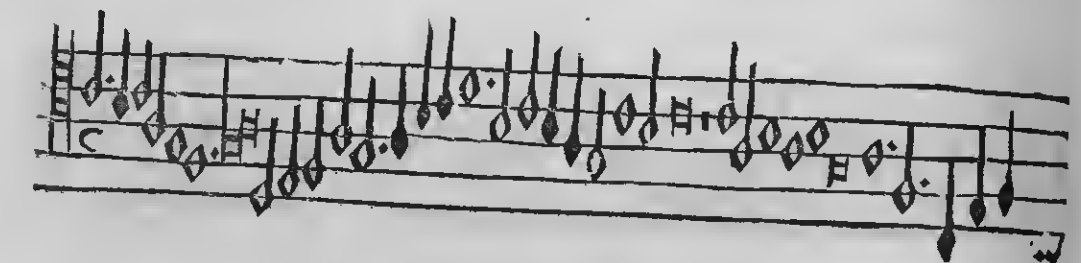
Sesquiseptima proportio fit quum maior sequentium notularum numerus minori præcedentium comparatus continet eum semel & insuper eius septimam partem æquivalent ipsi in potentia ut. viii. ad. vii. & xvi. ad. xiiii. & xxiii. ad. xxi. In hac proportionē octo notulæ æquivalent & cōmensurantur septē sibi consimilibus: ita ut unaquæq; ipsarū octo minuatur de octava sui ualoris parte. Figuratur autem in cantibus hoc modo 8 16 24 Quod si subsestquiseptima fuerit eam illico subsecuta euanescet & 7 14 21 destruetur quoniā eius opposita est: ut hoc notatur exemplo.

Verte folium.

CANTVS

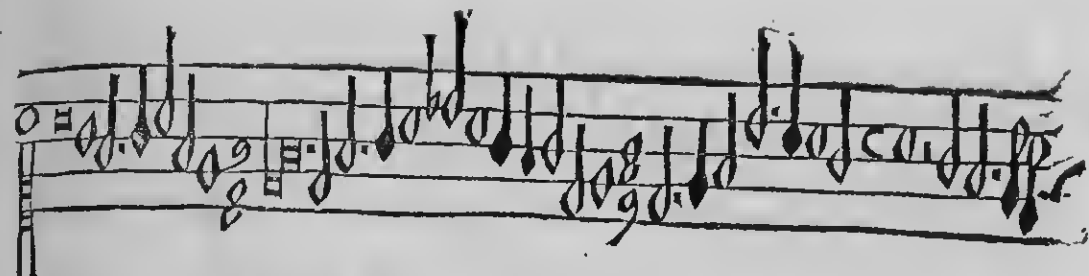
TENOR

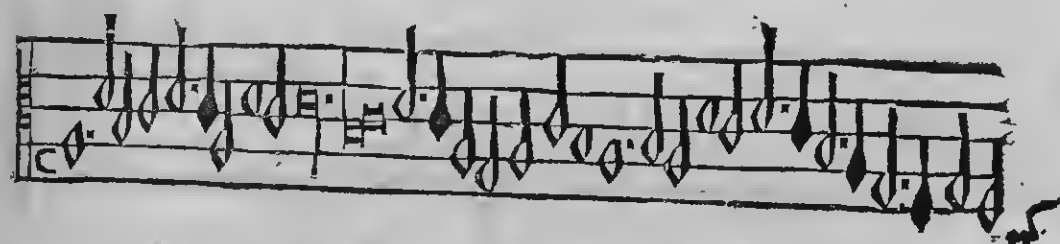
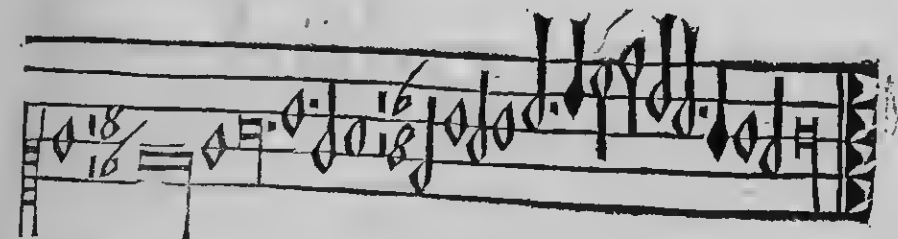
De Proportionē sesquioctaua.

Sesquioctaua proportio fit quum maior sequentium notulatum numerus ad minorem præcedentium ductus æquiualeat ipsi: comprehendens eum semel & in super octauam eius partem ut. viii. ad. viii. & xviii. ad. xvi. & xxyii. ad. xxiiii. Hac enim proportio nouem notulas octo sibi consimilibus æquifacit ita ut singulæ quæq; ipsarum nouem diminuatur de nona parte propriæ quantitatis Describitur in cantilenis hoc modo 9 13 27 Et destruitur a subsesquioctaua sibi opposita ut hoc monstratur 8 16 24 concentu

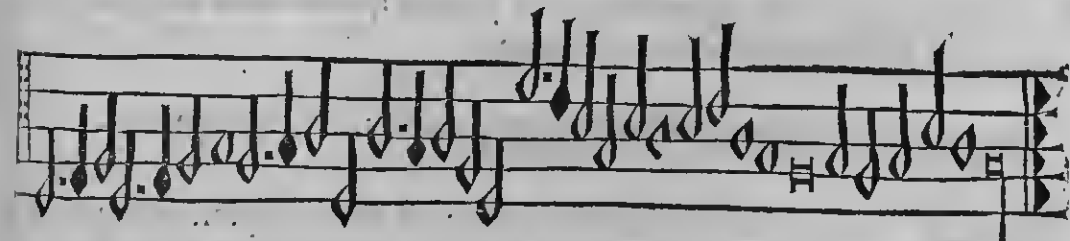
De Proportionē sesquinona

CANTus

TENOR

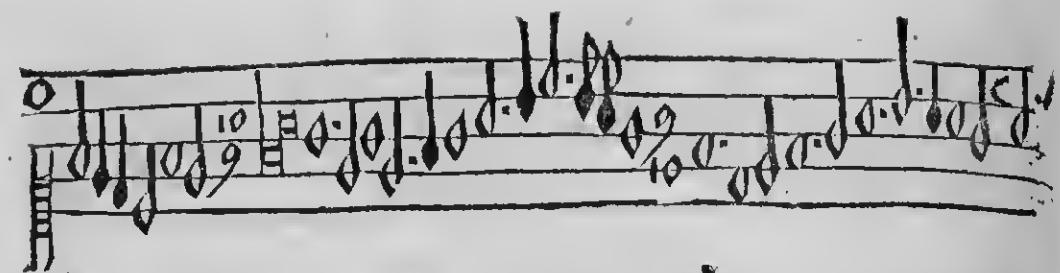
De Proportionē sesquinona.

Sesquinona proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus æque ducitur ipsi quem semel & in super nonam ipsius partem continet ut. x. ad. viii. & xx. ad. xviii. & xxx. ad. xxyii. In hac. n. proportione decem notulæ æquivalent nouem sibi consimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum decem diminuatur de una sui ipsius decima parte. Et figuratur in cantibus hoc modo 10 20 Destruitur insuper a subsesquinona sibi opposita: ut præsens probat 9 18 concentus.

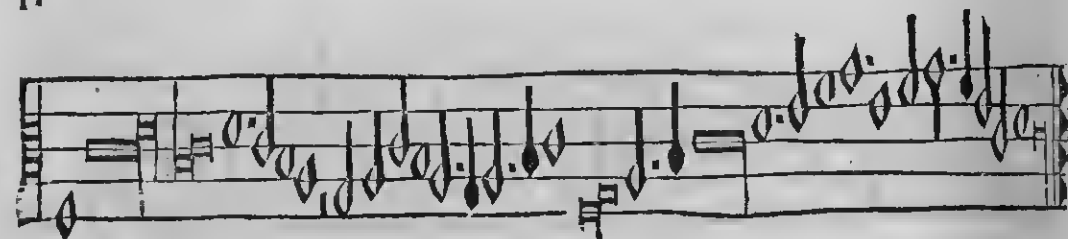
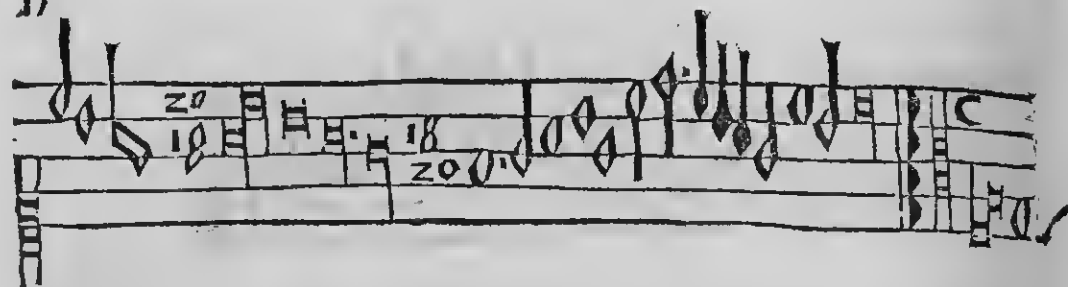
Verte folium

H i

CANTVS

TENOR

Reliquas autem huius superparticularis generis species facile diligens cantor consimili processu poterit considerare.

De genere subsuperparticulari & eius speciebus. Caput sextum.

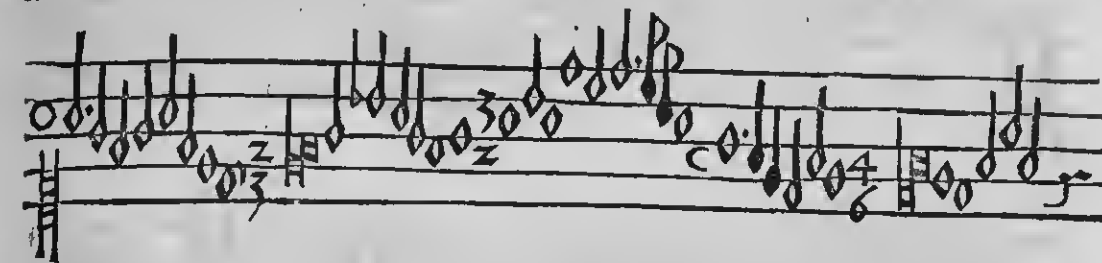
Subsuperparticulare genus est quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem precedentium relatus æquiualeat ipsi in quantitate & potētia comprehensus in eo semel cum una eius aliquota parte: ut. ii. ad. iii. & iii. ad. iiii. & iiii. ad. v. & deinceps. Sunt enim eius species infinitæ: Prima est Subsesquialtera Secūda subsestertia. Tertia subsestertia Quarta subsestertia & deinceps: de quibus singillatim est dicendum

De Proportionē subsestertia.

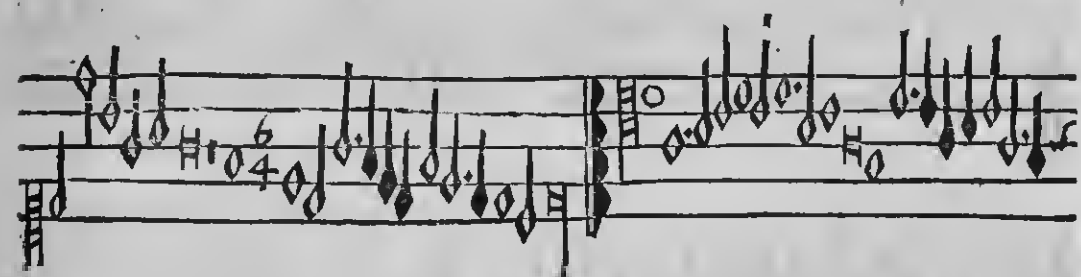
Subsestertia proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem precedentium relatus comprehenditur in eo semel tantum & in super ipsius minoris pars dimidia: & æquiualeat ipsi maiori in potētia & temporis mensura: ut. ii. ad. iii. & iii. ad. vi. & vi. ad. xii. & deinceps in hac porportionē duæ notulæ æquiualent & commensurantur tribus sibi consimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum duarum augeatur de dimidia propria

u anutati

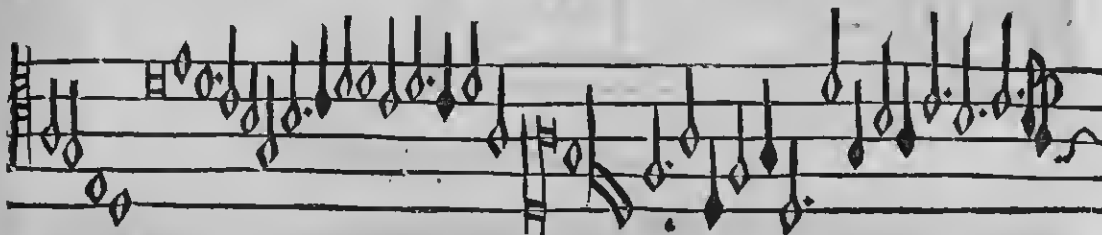
quantitatis parte. Figuratur. n. in cantilenis hoc modo $2 \ 4 \ 6$ Et destruitur a sesquialtera sibi opposita eā illico subsequente: ut hoc $3 \ 6 \ 9$ concentu percipitur.

CANTus

TENOR

De Proportionē subsestertia.

Subsestertia proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad maiorem precedentium relatus seruatur in eo semel cum tertia ipsius minoris parte: & æquiualeat ipsi maiori in temporis mensura. ut. iii. ad. iiii. & vi. ad. viii. & viii. ad. xii. & deinceps. In hac proportione tres notulæ æquiualent & commensurantur quatuor sibi & nomine & quantitate consimilibus: ita ut singulæquæq; ipsarum trium tertiæ partis propriæ quantitatis suscipiat augmentum: Figuratur uero in cantilenis hoc modo $3 \ 6 \ 9$ Et destruitur a subsequente sesquitercia sibi opposita: quod præsentī $4 \ 8 \ 12$ concipitur exemplo.

H u

CANTVS

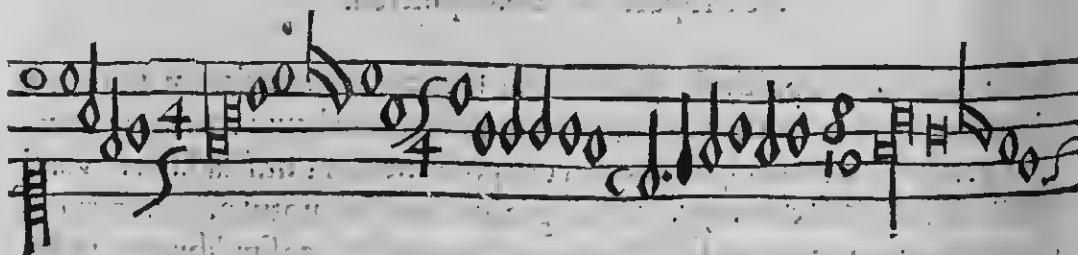
TENOR

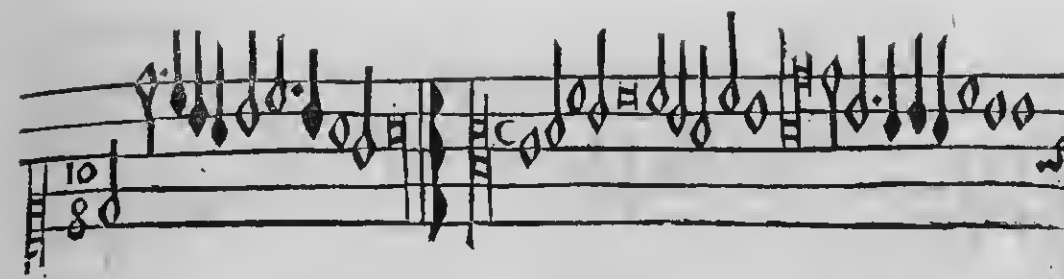
De Proportione subsesquiquarta.

Subsesquiquarta proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem praecedentium ductus comprehenditur in ipso semel & insuper quarta ipsius minoris pars & aequiualeat ipsi minori in quantitate & mensura ut.iiii.ad.v.&.viii.ad.x.&.xii.ad.xv. Hæc.n. proportio quatuor notulas quicq; sibi consimilibus æquat: ita ut unaquæq; ipsarum quatuor augeatur de quarta proprii ualoris parte. Et describitur in notulis hoc modo 4 8 12 Destruitur autem & euanescit quum ipsam immediate fuerit subsequuta 5 10 15 sesquiquarta quod præsens exprimit concentus.

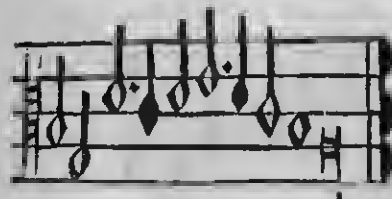
CANTVS

De Proportione subsesquiquinta

TENOR

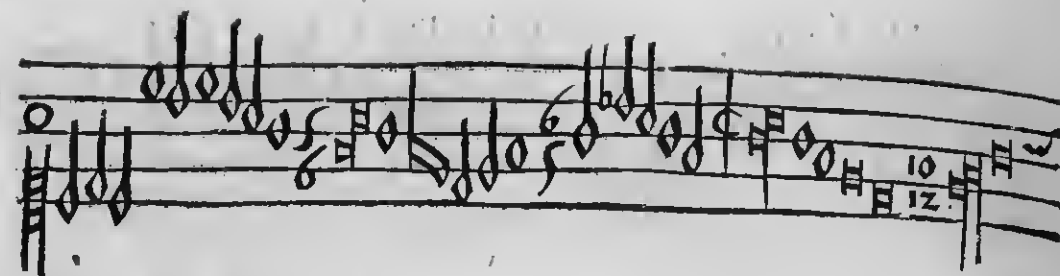
De Proportione subsesquiquinta.

Subsesquiquinta proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem praecedentium relatus continetur in ipso semel & insuper ipsius minoris quinta pars: & aequiualeat ipsi maiori ut. v. ad. vi. &.io. ad. xii. &. xv. ad. xviii. & deinceps. Hæc.n. pportio quinque notulas sex sibi & nomine & quantitate consimilibus coæquat: ita ut unaquæq; ipsarum quinque quintæ sui ualoris partis suscipiat incrementum. Figuratur aut in notulis hoc modo 5 10 15 Atq; destruitur a sesquiquinta sibi opposita: quod præsens exponit 6 12 18 concentus.

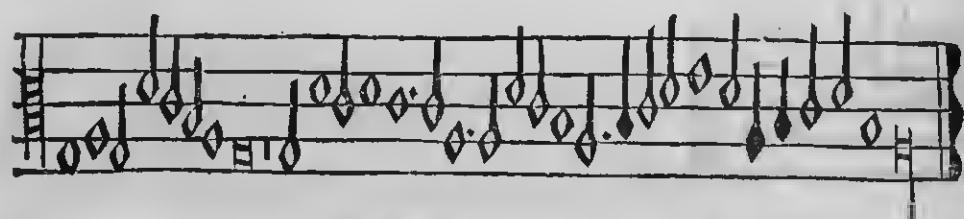
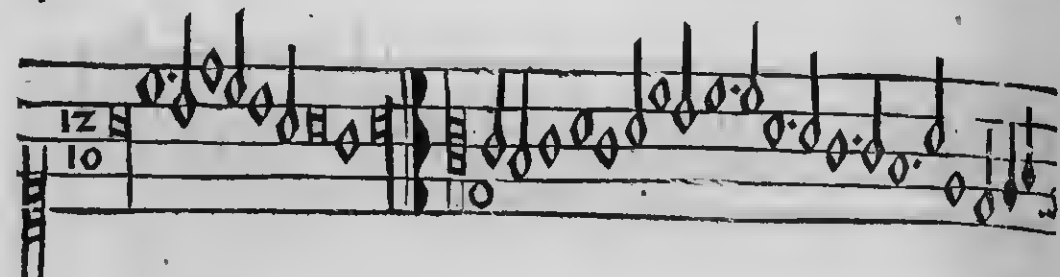
Verte folium.

H iii

CANTVS

TENOR

Reliquas huius subsuperparticularis generis species diligentia musicorum relinquimus perquirendas. Quiescas interim iocundissime cantor si in alicuius proportionis dispositione perfectum reperieris notularum numerum. Plerumque enim quem non disponimus in semibreuibus considerabis in minimis. Rursus proportionum quæ sola præcedentium destructione signantur in notulis numerositate quandoque causa breuitatis imperfectam conspicies ac temporalem notularum in tenoribus computatione uel superfluam eiusdem reigra tia uel diminutam.

De Genere superpartienti & eius speciebus. Caput septimū.

Superpartiens genus quod tertium est maioris inæqualitatis sit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus continet ipsum in se semel tantum & in super unam ipsius minoris aliquam partem ductam ex pluribus aliquotis: & ipse maior minori coæquatur in potentia & temporis mensura. Quod quum illa pars minoris aliquanta quæ & amborum terminorum excessus & differentia est duas dicti minoris monstrauerit partes: erit proportio superbipartiens. sortit & illud magis specificum nomen ut si ipsæ duæ minoris partes aliquotæ fuerint partes tertiarum: dicetur proportio

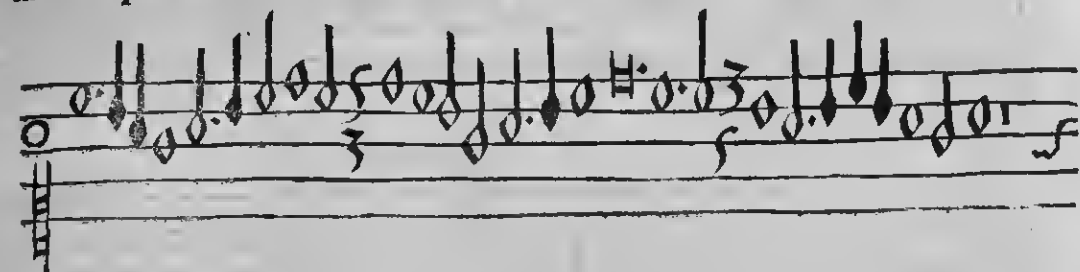
proportio superbipartiens tertias ut .v. ad .iii. Si autem fuerint quintæ partes dicetur proportio superbipartiens quinta ut .vii. ad .v. Quod si septimæ partes fuerint dicetur superbipartiens septima ut .viii. ad .vii. Quum autem pars illa aliquanta minoris qua maior ipsum uincit minorem tres eius minoris aliquotas monstrauerit: erit proportio supertripartiens: magis autem specificè nominatur: ut si illæ tres aliquotæ minoris partes fuerint ipsius partes quartæ dicetur proportio supertripartiens quartas ut .vii. ad .iiii. Si uero fuerint partes quintæ dicetur supertripartiens quintas ut .viii. ad .v. Si septimæ partes fuerint erit supertripartiens septimas ut .x. ad .vii. Quod cum illa terminorum differentia quæ minoris pars dicitur aliquanta quatuor aliquotas ipsius minoris partes continuerit: dicetur proportio superquatripartiens. Est tamen ei aliud magis specificum nomen: ut quum scilicet unaquæque illarum quatuor aliquotarum partium fuerit ipsius minoris pars quinta dicetur proportio superquatripartiens quintas ut .viii. ad .v. Si autem illæ quatuor partes fuerint ipsius minoris partes septimæ dicetur proportio superquatripartiens septimas ut .xi. ad .vii. & .xxii. ad .xiii. Atque in reliquis consimilis est considerationis modus. In hoc insuper superpartienti genere hoc naturaliter euenit quod proportio a parti numero partientem acquirens denominationem: partitas imparis numeri scilicet minoris partes conueniet: ut si fuerit superbipartiens tertias hoc modo .v. ad .iii. namque partiens numerus scilicet amborum excessus: binarius est pars: hinc superbipartiens: partitus uero sunt duæ ipsæ tertiarum ternarii imparis partes: inde superbipartiens tertias nominatur. Partiens uero numerus impar: partitas numeri paris partes consequitur ut .vii. ad .iiii. supertripartiens quartas: nam partiens est ternarius impar: circo supertripartiens dicitur partitas uero partes quaternarii paris: ex quo supertripartiens quartas uocatur. Plerumque item & partiens numerus impar partitas imparis numeri partes insequitur ut .x. ad .vii. supertripartiens septimas. Quod si partiens numerus & partitæ partes secundum paris numeri denominationem considerentur: non in superpartientem: sed in epimoriam conuenient habitudinem ut .vi. ad .iiii. non enim dicitur superbipartiens quartas sed sesquialtera: & .viii. ad .viii. non superbipartiens sextas sed sesquialtera. Quum igitur excessus seu differentia terminorum cuiusvis proportionis fuerit minoris termini pars aliquota (ac si plures quodque ipsius minoris aliquotas contineat partes) proportio ipsa non in superpartienti: sed in superparticulari genere considerata est: ut .viii. ad .vi. non enim dicitur supertripartiens sextas: sed sesquialtera: cum maior minorem semel in superque ipsius minoris dimidiam quæ & tribus sextis eius partibus ducta est: contineat partem. Huius autem superpartientis generis infinitæ sunt species. Prima enim est superbipartiens. Secunda supertripartiens. Tertia superquatripartiens. Quarta superquintupartiens. Quinta supersextupartiens licetque est ad infinita processus. In naturalibus autem numeris primæ ipsæ tamquam radices hoc ordine considerantur. Prima .n. ex terminis producit quibus solus terminus interiacet: ut .v. ad .iii. est .n. horum medius quaternarius & .vii. ad .v. quorum medius est senarius. Terminos .n. in

hac cōsideratione numeros uocamus. Secunda duos intermittit numeros. ut. 7. ad. 4. sunt. n. intermissi numeri quinari & senarius. Quod si ex. 8. ad. 5. cōsurgat intermittunt senarius & septenarius. Tertia species tres numeros propriis terminis intermittit ut. 9. ad. 5. quorum medii sunt senarius: septenarius & octonarius. Et. 11. ad. 7. horum medii sunt octonarius: nouenarius: & denarius. Quarta inter extremos eius terminos quatuor claudit numeros ut. 11. ad. 6. quorum medii sunt septenarius: octonarius: nouenarius: & denarius. & 12. ad. 7. horum enim medii sunt octonarius: nouenarius: denarius: & undenarius: atq; ita quota fuerit huius species in ordine tot erunt inter eius terminos interiecti numeri: ut si prima fuerit species: unus erit inter eius terminos interiecti numerus. si secunda duo numeri ipsi terminis intercludentur. si tertia tres. si quarta quatuor. si quinta quinque ac deinceps: Vt prima superbipartiens unum claudat inter terminos numerum. Secunda supertripartiens duos monstrat numeros inter terminos cōtineri. Tertia superquatripartiens tres numeros propriis intercipit terminis. Quarta superquincupartiens: cuius termini quatuor intercipiunt numeros huiusmodi & reliquæ in simpliciori & naturali numerorum dispositione procedunt. Dicuntur autem hæ species subalternæ: nāq; in uim generum transeunt: hinc & a nonnullis ponuntur ut genera: cum superbipartientium alia sit superbipartientertias. ut. v. ad. iiii. alia superbipartiensquintas ut. vii. ad. v. alia superbipartiensseptimas: ut. ix. ad. vii. & deinceps: quas quidem specialissimas species dyalecti uocant. Supertripartientium similiter Alia supertripartiensquartas: ut. vii. ad. iiii. Alia supertripartiensquintas ut. viii. ad. v. Alia supertripartiensseptimas ut. x. ad. vii. Item superquatripartientium alia superquatripartiensquintas. ut. ix. ad. v. Alia superquatripartiensseptimas ut. xi. ad. vii. Alia superquatripartiensnonas ut. xiii. ad. ix. Superquincupartientium item alia superquincupartienssextas ut. xi. ad. vi. Alia superquincupartiensseptimas ut. xii. ad. vii. Alia superquincupartiensoctauas ut. xiii. ad. viii. atq; eodem mō species huiusmodi superpartientes in genera conuertuntur alias atq; quodammodo infinitas species producendo. Est enim genus multarum aggregatio specierum unam eandemq; naturam diuersimode participantium. Species uero dicitur quantitas specialis & qualitas generis, sed de his series sic describatur.

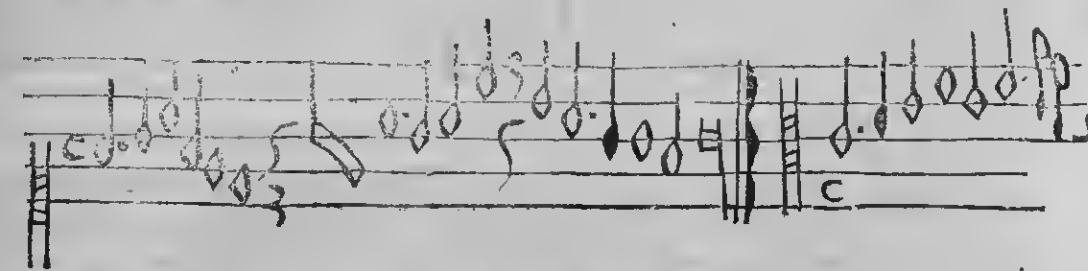
De Proportionē superbipartientertias.

Superbipartientertias proportio fit quā maior sequentiū notularū numerus ad minorem relatus cōtinet eū semel & insuper unā aliquantā ipsius minoris partem ex duabus tertis partibus factā & æquiualeat ipsi minori ut. v. ad. iiii. & 10. ad. vi. & xv. ad. ix. Inq; notulæ æquiualeant & cōmensurant tribus sibi

84
bus sibi consimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum quinque de duabus quintis partibus propriæ quantitatē diminuatur. Figuratur autem in cantilenis hoc modo v x xv Er destruitur a subsuperbipartientertias sibi opposita quod præsentē iiii vi ix probatur concentus:

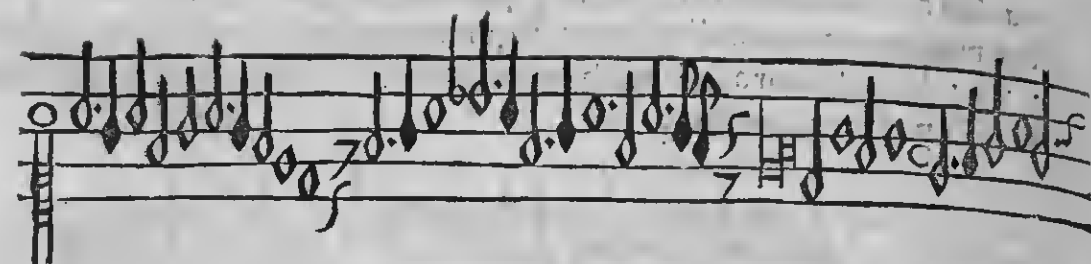
CANTus

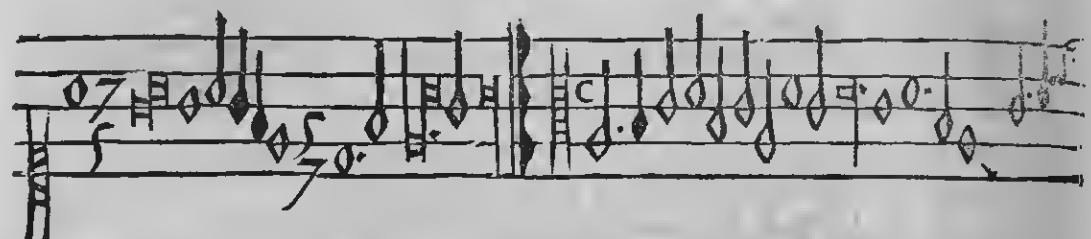
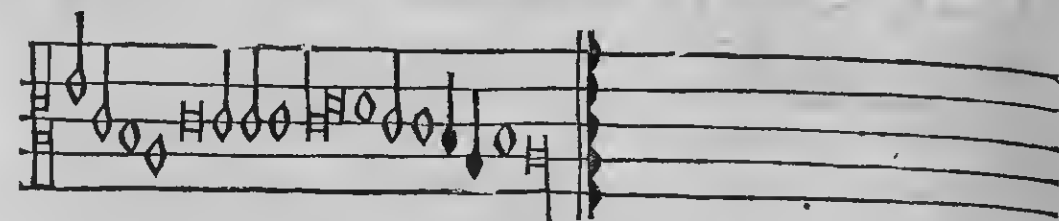
De Proportionē superbipartientequintas.

Superbipartientequintas proportio fit quum maior sequentiū notularū numerus ad minorem præcedentiū ductus æquiualeat ei comprehendens ipsum semel & in super duas ipsius minoris quintas partes ut. vii. ad. v. & xiii. ad. x. & xxi. ad. xv. In hac proportionē septem notulæ æquantur quinque sibi & nomine & quantitate consimilibus ita ut singulaquæq; ipsarum septem diminuatur de duabus septenis partibus propriæ potentie. Describitur. n. in notulis hoc modo vii xiii xxi Atq; destruitur a subsuperbipartientequintas proportionē quæ ei v x xv opposita est. ut hoc concentus

CANTVS

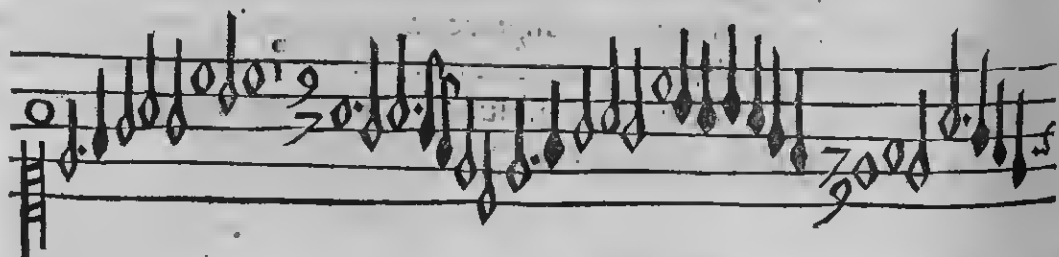
TENOR

De Proportione superbipartiente septimas.

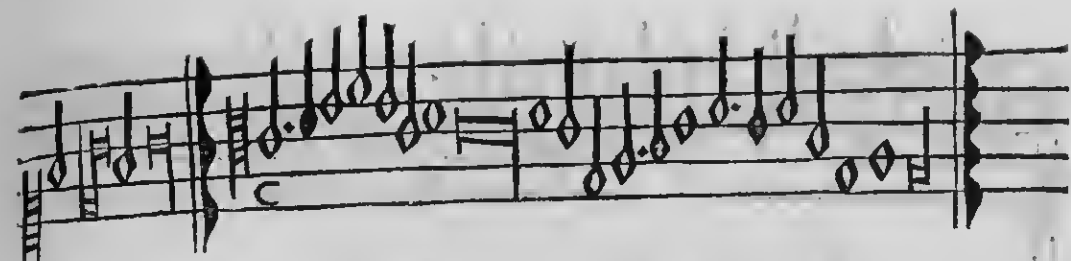
Superbipartiens septimas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium ductus æquiualeat ipsi continens cum semel & insuper duas eius septimas ptes ut. viii. ad. vii. & xviii. ad. xiiii. & xxvii. ad. xxi. Hæc enim proportio æquat nouem notulas septem sibi cõsimilibus ita ut singulæ quæq; ipsarum nouem diminuatur de duabus nonis partibus proprii ualoris. Figuratur quidem in cãtibus hoc modo 9 18 27 Atq; destruitur a subsuperbipartiente septimas sibi opposita: ut hoc 7 14 21 percipitur concentu.

CANTVS

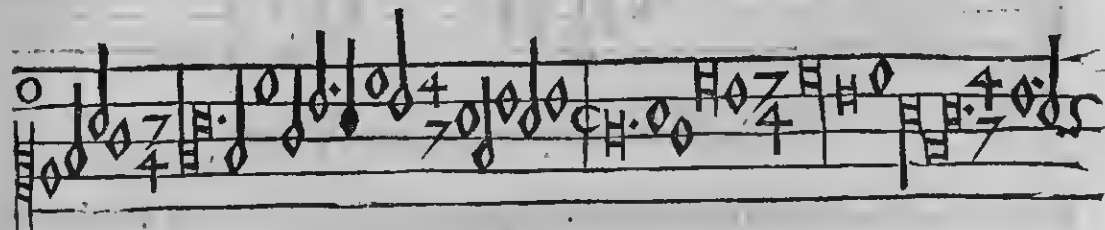
De pportõe suptripartiente quartas

TENOR

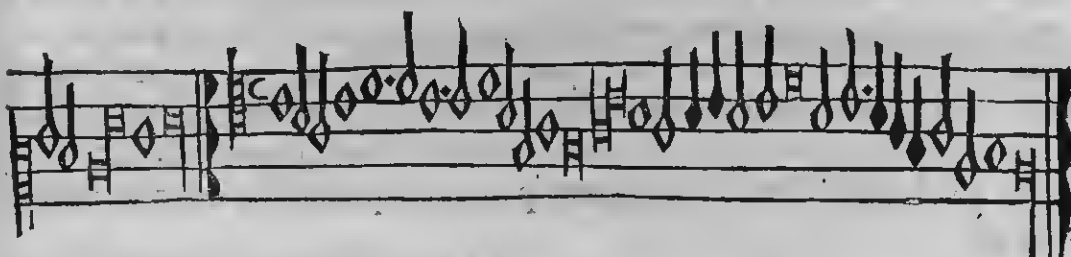

De Proportione suptripartiente quartas.

Supertripartiens quartas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus comprehendit eum in se semel & insuper tres quartas ipsius minoris partes: & æquiualeat ipsi in potetia: ut. vii. ad. iiii. & xiiii. ad. viii. & xxi. ad. xii. In hac proportione septem notulæ æquiualent & commensurantur quatuor sibi cõsimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum septem diminuatur de tribus septenis partibus suæ quantitatis. Et figuratur in cantilenis hoc modo 7 14 21 Destruitur autem a subsupertripartiente quartas sibi opposita: ut hic 4 8 12 patet.

CANTus

TENOR

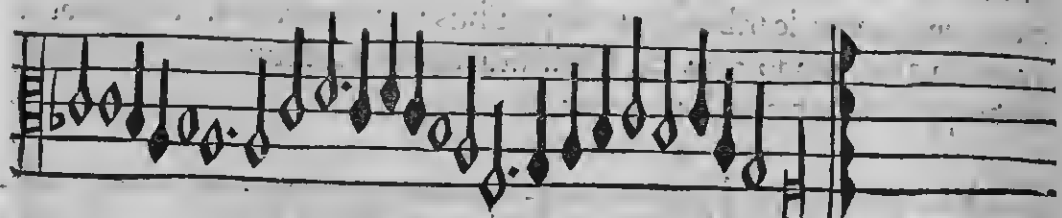
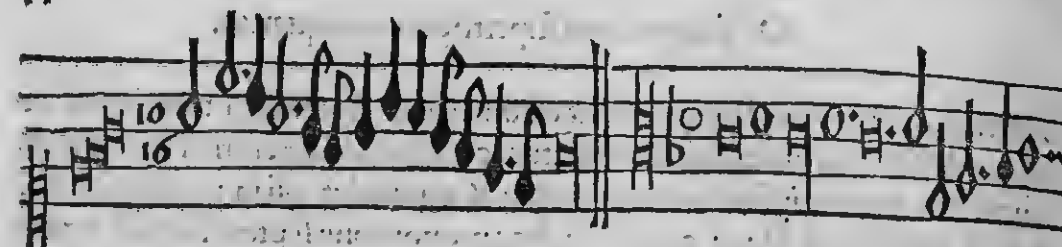
De Proportione suptripartiente quintas.

Supertripartiens quintas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus comparatus minori præcedentium continet eum semel & insuper tres quintas ipsius minoris partes æquiualeat ei in potentia ut. viii. ad. v. & xvi. ad. x. & xxiiii. ad. xv. In hac proportione octo notulæ commensurantur quinque sibi cõsimilibus: ita ut singulaquæq; ipsarum octo diminuatur de tribus octauis partibus propriæ quantitatis. Figuratur enim in cantibus hoc modo 8 16 24 Atq; destruitur a subsupertripartiente quintas sibi opposita: ut hic 5 10 15 constat.

CANTVS

TENOR

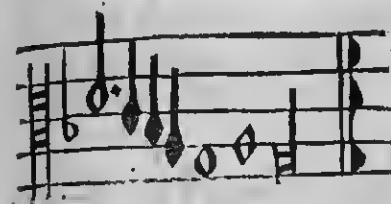
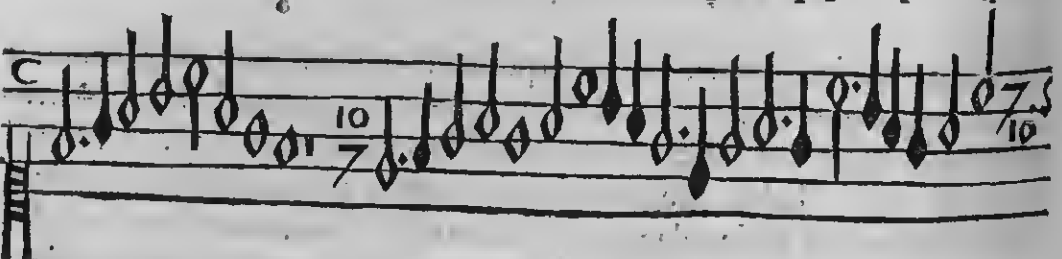

De Proportione supertripartiente septimas.

Supertripartiente septimas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem precedentium relatus continet eum semel & insuper tres ipsius minoris septimas partes & æquiualeat ipsi minori ut. io. ad. vii. & .xx. ad. xiiii. & .xxx. ad. xxi. Hæc namq; proportio decem notulas æquat septem sibi consimilibus in temporis mensura: ita ut unaquæq; ipsarum decem minuatur de tribus denis partibus sui ualoris Describitur autem in notulis hoc modo io 20 30 Insup destruit a subsupertripartiente septimas sibi opposita: ut hic 7 14 21

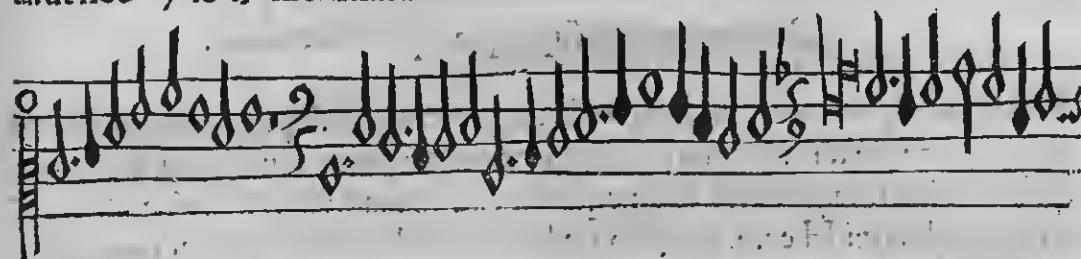
De Propor. supquatripartiente quintas.

CANTVS

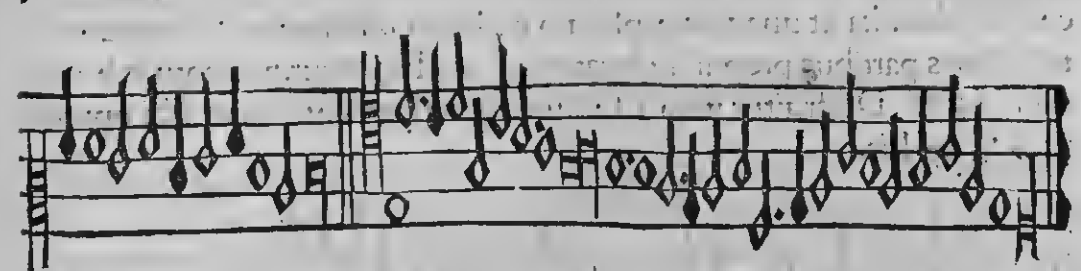

De Proportione superquatripartiente quintas.

Superquatripartiente quintas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem precedentium ductus comprehendit eum semel & insuper quatuor quintas ipsius minoris partes: & æquiualeat ipsi minori: ut. viii. ad. v. & .xvii. ad. x. & .xxvii. ad. xv. Hæc .n. proportio nouem notulas quinq; sibi consimilibus commensurat: ita ut unaquæq; ipsarum nouem diminuatur de quatuor nonis partibus propriæ quantitatis Figuratur autem in cantibus hoc modo 9 18 27 Et destruitur a subsuperquatripartiente quintas sibi opposita: ut hoc 5 10 15 monstratur concentu.

CANTVS

TENOR